

EUROPA ONDER DE LOEP

DIDACTISCH DOSSIER

Voor de derde graad secundair onderwijs

Een uitgave van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België.
Bij het samenstellen van dit dossier werd rekening gehouden met de opmerkingen en bijdragen van leerkrachten.
Uitgave januari 2011.

Met duizenden hebben jullie de editie van 2007 gebruikt.

Ondertussen is er in Europa echter veel veranderd. Het verdrag van Lissabon trad in werking en plots was er de financieel en economische crisis.

Een geactualiseerde versie was bijgevolg noodzakelijk. Het gaf ons de kans om met jullie opmerkingen en bedenkingen rekening te houden. Met de hulp van een evaluatiecomité van leraars uit het middelbaar hebben we tal van illustraties toegevoegd.

Om de inhoud nog beter tot zijn recht te laten komen, worden aan deze versie ook diverse audiovisuele fiches toegevoegd.

Daarvoor danken we in het bijzonder het Virtueel Centrum van de Kennis over Europa, dat ons toeliet de goed gestoffeerde digitale bibliotheek European Navigator (www.ena.lu) te consulteren.

Ik wens jullie een aangename en leerrijke lectuur toe en bedank jullie voor de belangstelling voor de Europese integratie.

Willy Hélin

Hoofd van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België

DEEL 1

ONTSTAAN EN GROEI

VAN DE EUROPESE UNIE 4

A. Europa in de eerste helft van de twintigste eeuw 5

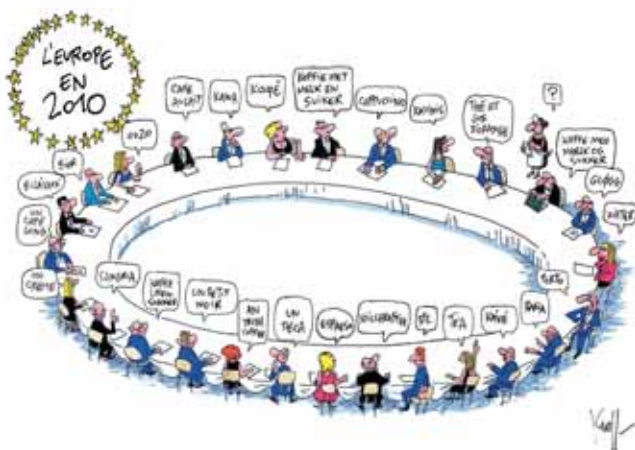
1. De Eerste Wereldoorlog..... 5
2. De balans van de Tweede Wereldoorlog..... 6

B. Eerste aanzetten tot Europese samenwerking..... 8

1. De OEES..... 8
2. De NAVO..... 9
3. De Raad van Europa 10

C. Geboorte en ontwikkeling van de Europese Unie 12

1. De EGKS..... 12
2. De Verdragen van Rome 14
3. De Europese Gemeenschappen..... 16
4. Open grenzen 17
5. Het Verdrag van Maastricht 19
6. Big Bang 20
7. Het Verdrag van Lissabon.....21

DEEL 2

WIE BESLIST WAT

IN DE EUROPESE UNIE? 24

A. De Europese instellingen in een notendop..... 25

1. De Europese Raad 25
2. De Europese Commissie 25
3. Het Europees Parlement 26
4. De Raad van Ministers 27
5. Het Europees Hof van Justitie 27

B. Hoe komt een Europese wet tot stand?..... 28

DEEL 3

UITDAGINGEN VOOR DE TOEKOMST 32

A. Interne uitdagingen 34

1. Hoe de verbruikers beschermen?..... 34
2. Economie en geld 36
3. Het Europa van de regio's en het sociale Europa: mythe of realiteit?..... 46
4. Een onderzoeks- en milieubeleid ten dienste van nieuwe 'producten' 49

B. Externe uitdagingen: Europa in de wereld 53

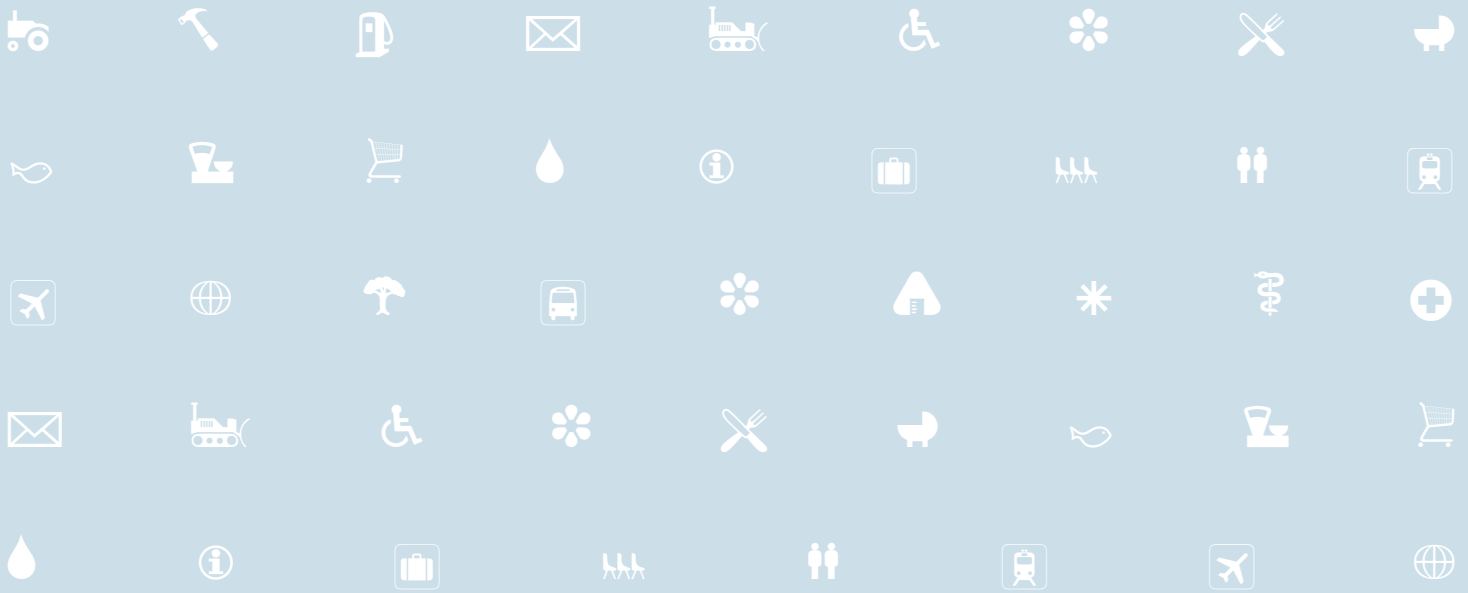
1. Grenzen van de Unie? 53
2. Veiligheid, defensie en strijd tegen terrorisme 58
3. Op weg naar Fort Europa?.....62
4. Energie en Transport: een beleid dat rekening houdt met het milieu..... 68
5. De EU, wereldkampioen in ontwikkelingshulp..... 69

DEEL 4

EUROPAQUIZ 73

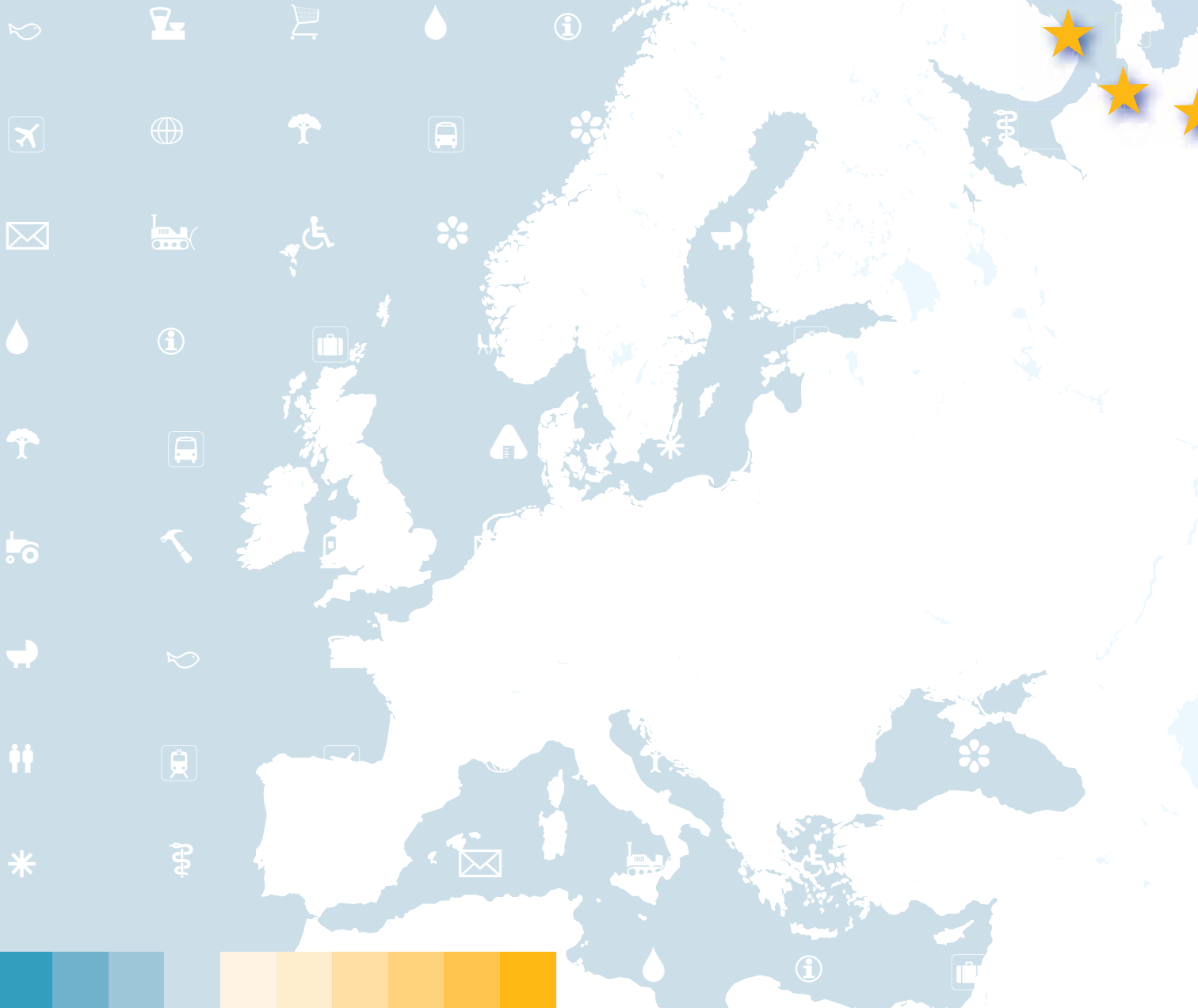
BIJLAGE - BRONNEN..... 76

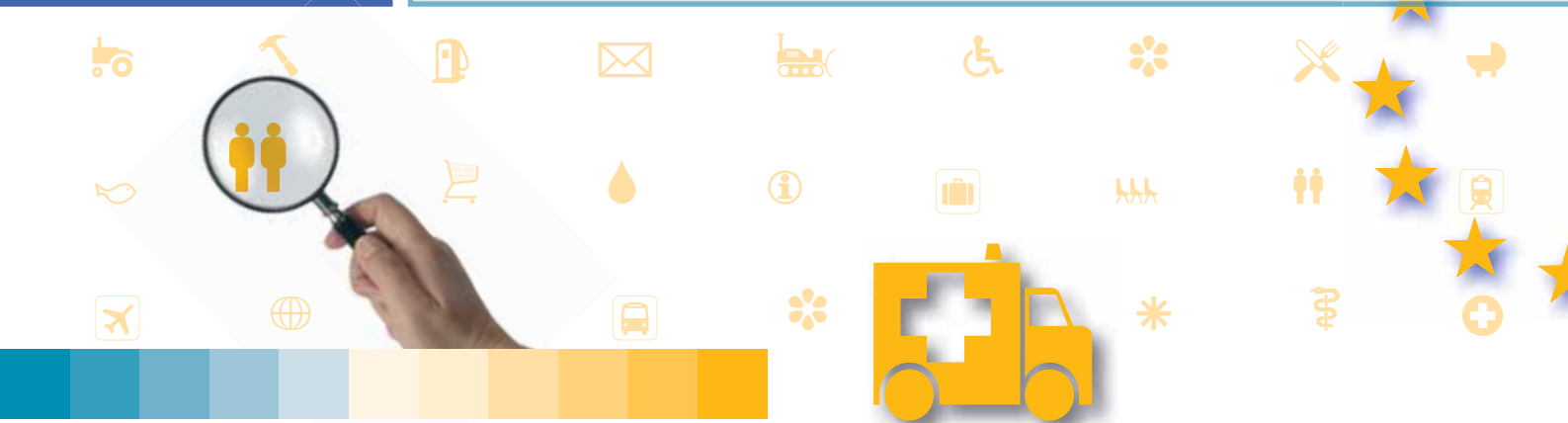
In 1957 waren ze met 6, in 2010 met 27. Begin er maar aan als ze met z'n allen een kopje koffie vragen...Een cartoon van Pierre Kroll, huistekenaar van de krant *Le Soir*.
Copyright © Kroll, 2010.

DEEL 1

ONTSTAAN EN GROEI VAN DE EUROPESE UNIE

1 De Eerste Wereldoorlog

De slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog:

Land	Gemobiliseerd	Gesneuveld of vermist	Gewond
Rusland	18 miljoen	1,8 miljoen	4,9 miljoen
Frankrijk	7,9 miljoen	1,4 miljoen	4,3 miljoen
Verenigd Koninkrijk	8,9 miljoen	900 000	2 miljoen
Italië	5,6 miljoen	578 000	947 000
Servië	750 000	278 000	133 000
Roemenië	1 miljoen	251 000	120 000
Verenigde Staten	4,3 miljoen	116 000	234 000
België	365 000	39 000	44 700
Griekenland	353 000	26 000	21 000
Portugal	100 000	7 200	13 800
Montenegro	32 521	3 000	10 000
Japan	800 000	300	900
Totaal geallieerden	48,2 miljoen	5,4 miljoen	12,8 miljoen
Duitse Rijk	13,2 miljoen	2 miljoen	4,2 miljoen
Oostenrijk-Hongarije	9 miljoen	1,1 miljoen	3,6 miljoen
Ottomaanse Rijk	3 miljoen	800 000	400 000
Bulgarije	400 000	87 500	152 000
Totaal centrale mogendheden	25,6 miljoen	4,1 miljoen	8,4 miljoen
TOTAAL	73,8 miljoen	9,5 miljoen	21,2 miljoen

Bron: cijfers van Jay Winter in "The Great War and the British People", geciteerd door Stéphane Audoin-Rouzeau en Jean-Jacques Becker, *Encyclopédie de la Grande Guerre*, Parijs, Fayard, 2004. Tabel beschikbaar op <http://www.ladocumentationfrancaise.fr> in het dossier over de Eerste Wereldoorlog.

? OEFENING 1

Zoek op het internet meer informatie over het Verdrag van Versailles uit 1919. Een week voor de ondertekening van dat verdrag schreef een dagblad uit die tijd:

«Een diepe en bittere teleurstelling, een ontgoocheling die voelt als een ramp is deze vrede voor allen, die tijdens den oorlog de leuzen der Entente (de geallieerden) als levende idealen hebben liefgehad. Het vredetraktaat legt het statuut vast van het verval van Europa, van zijn teruggang tot een lagere beschavingsgraad. Het grootste volk van het vaste

Met de ondertekening van het Verdrag van Versailles in de galerie des Glaces werd in 1919 de Eerste Wereldoorlog beslecht.
Bron: US National Archives – publiek domein.

land wordt geketend en tot dwangarbeid gedreven. Vernedering en verbittering vallen Duitsland ten deel. Wraakzucht hier, overmoed, machtsbegeerte, roekeloosheid daar, zijn de nieuwe 'beschavingselementen' door het vredetraktaat gewekt.»

Wat bedoelt men hiermee? Kreeg de auteur van de uitspraak gelijk?

Schrijf op basis van deze tekst en de gegevens die je op internet vindt, een synthese over de gevolgen van het Verdrag van Versailles.

2 De balans van de Tweede Wereldoorlog

Zoals de Eerste Wereldoorlog legde de Tweede Wereldbrand Europa in puin. De ravage was deze keer nog beduidend groter: 50 miljoen doden, waarvan de helft burgers of vijf keer meer dan tijdens de Eerste Wereldoorlog. Er is nog een fundamenteel verschil. Miljoenen werden geslachtet, omdat ze niet in de racistische visie van de nazi's pasten. Joden, Roma en gehandicapten werden het recht op leven

ontzegd en werden in de concentratiekampen vermoord. Hetzelfde lot ondergingen de tegenstanders van het nazibewind. Het waren "onder-mensen" en ze werden gedood. De democratie had het in die jaren hard te verduren. En alsof dat niet volstond werden economie, industrie, wegennet en infrastructuur vernield of onherstelbaar toegetakeld. Alles moest worden heropgebouwd...

Affiche uit 1945 van de Fédération Nationale des Déportés et des Internés Patriotes als reactie op de oorlog en de deportaties.
Copyright © Fédération nationale des déportés et internés patriotes.
Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu.

Een Russische, Poolse en Nederlandse overlevende van het concentratiekamp van Buchenwald in april 1945.
Copyright © NARA.
Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu.

Ongeveer 50 miljoen doden, waaronder 21 miljoen uit de Sovjet-Unie (het land dat de zwaarste tol betaalde), 6 miljoen Joden die in de concentratiekampen werden uitgemoord, 250.000 Roma... De Tweede Wereldoorlog was een gesel voor Europa, dat nog slechts één ding ambieerde: vrede.

Dodentol in enkele landen van Europa:

Land	Burgerslachtoffers ¹	Militaire slachtoffers ¹	Joodse slachtoffers ²	In % van de bevolking van 1939 ³
Sovjet-Unie	16 000 000	8 à 9 000 000	2 100 000	14%
Joegoslavië	1 200 000	305 000	60 à 65 000	10,6%
Verenigd Koninkrijk	92 673	264 443	-	1%
Frankrijk	350 000	213 324	76 134	1,5%
Polen	5 675 000	123 178	2 700 000	18%
Griekenland	325 000	88 300	59 185	7%
België	76 000	12 000	28 518	-
Tsjechoslovakije	215 000	10 000	143 000	-
Nederland	200 000	7 900	102 000	-
Duitsland	780 000	3 500 000	165 000	8%
Roemenië	200 000	300 000	211 214	-
Italië	152 941	242 232	6 513	1,2%
Hongarije	290 000	200 000	550 000	-

Bronnen:

1. Norman Davies, *Europe, A History*, Oxford University Press, New York, 1997. De auteur geeft telkens een minimale schatting.
2. Wolfgang Benz (dir.), *Dimension des Völkermords. Die Zahl der jüdischen Opfer des Nationalsozialismus*, München, 1996.
3. Collectif, *L'état du monde en 1945*, La Découverte, 1994.

Deze cijfers zijn schattingen. Het is bijzonder moeilijk om voor elk Europees land het precieze aantal slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog te kennen.

Vlak na de oorlog zagen een aantal initiatieven het daglicht die de Europese integratie als maatschappelijk alternatief voorop stelden. De Europese eenwording zou de beste garantie zijn voor blijvende vrede, democratie en sociale vernieuwingen.

1 De OEES

Op 5 juni 1947 lanceerde de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, **George Marshall**, zijn plan om miljoenen dollars in de Europese economie te pompen. Marshall was ervan overtuigd dat Europa weer snel in een oorlog zou verzeild geraken, als het aan zijn lot zou worden overgelaten. Bovendien was hij bang dat de armoede de mensen in gans Europa ertoe zou aanzetten om voor linkse of communistische partijen te kiezen. Dit wilden de Verenigde Staten absoluut vermijden. Anderzijds hadden de Verenigde Staten een sterke handelspartner nodig om hun economie en buitenlandse handel op peil te houden. Ze wilden met andere woorden een stevige afzetmarkt voor hun consumptiegoederen. Daarvoor moesten de Europeanen weer koopkrachtig genoeg zijn. De VS had er dus alle belang bij om de wederopbouw van Europa te stimuleren.

Marshall weigerde echter om de hulp aan de afzonderlijke Europese landen te bieden. De Europeanen moesten rond de tafel gaan zitten voor de verdeling ervan. Zo ontstond in 1948 de **Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (OEES)**. Binnen die instelling begonnen de Europese landen voor het eerst hun economische belangen te coördineren, hun onderlinge handel te bevorderen en hun landbouw en industrie te moderniseren. Eind jaren vijftig bleek al dat de OEES schitterend werk had geleverd.

Op 16 april 1948 ondertekende Paul-Henri Spaak, Belgisch eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken, de conventie die de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) oprichtte.
Copyright © Keystone.
Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

"Spinazie"

In 1948 vond de Nederlandse cartoonist Jordaan zijn inspiratie bij Elzie Segar om de hulp, die Nederland in het kader van het Marshallplan kreeg, goed in de verf te zetten. De toenmalige premier Louis Beel in de rol van Popeye.

Copyright © Atlas Van Stolk, Rotterdam.

Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

? OEFENING 2

In 1961 nam de OESO (OECD in het Engels) de taken van de OEES over.

- Waarvan is OESO de afkorting?
- Zoek op het internet welke landen lid zijn van de OESO.
- Waar houdt de OESO zich momenteel mee bezig?
- Waarvoor wordt de OESO geregeld in het nieuws?
- Onder druk van de Sovjet-Unie namen de landen van Midden- en Oost-Europa niet deel aan de OEES. Welke organisatie richtte de Sovjet-Unie in 1949 op als compensatie voor die landen?

2 De NAVO

Na de oorlog werden, onder invloed van de Sovjet-Unie, in verschillende landen van Midden- en Oost-Europa communistisch gezinde regimes geïnstalleerd. In 1948 kwamen de communisten in Praag aan de macht en sloot het Rode Leger de toegangswegen naar Berlijn af. Veel landen van West-Europa hadden de schrik goed te pakken en vreesden een zelfde lot te zullen ondergaan. Er ontstond een politieke spanning tussen Oost- en West-Europa, die zou bekend blijven als de **Koude Oorlog**.

Tante Europa: "Het is niet simpel om tussen twee bemoezieke burens te wonen."
De Duitse cartoonist Ernst Lang vreesde dat de spanningen tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie de Europese wederopbouw zouden afremmen.
Copyright © Ernst Maria Lang.

Dit document is beschikbaar op European Navigator, www.ena.lu
Dat zette Frankrijk, Groot-Brittannië en de Beneluxlanden ertoe aan in 1948 het Pact van Brussel te sluiten. Daarmee werd de Westerse Unie opgericht. Ze beloofden elkaar wederzijdse militaire bijstand. Later werd de Westerse Unie omgevormd tot de West-Europese Unie (**WEU**) en traden Duitsland en Italië toe. Maar al snel werd duidelijk dat dit militaire bondgenootschap weinig verhaal zou hebben tegen de Sovjetovermacht. De Amerikaanse economische hulp werd daarom uitgebreid met militaire bescherming. De Verenigde Staten werd op die manier binnen de **NAVO** – die in 1949 opgericht werd – de beschermheer van de West-Europese landen.

"Machtsevenwicht". Zo illustreerde de Britse cartoonist Leslie Illingworth in 1949 de militaire superioriteit van het Oostblok in Europa. Volgens hem wogen de vele verdragen en pacten waar West-Europa zich op beriep, niet op tegen het communistisch gevaar. Copyright © Leslie Illingworth
Dit document is beschikbaar op European Navigator, www.ena.lu

? OEFENING 3

- Waarvan is NAVO de afkorting?
- Hoeveel lidstaten telt de NAVO (NATO in het Engels)?
- Wat was de oorspronkelijke bedoeling van de NAVO? Toen de Koude Oorlog voorbij was, moest de NAVO haar doelstellingen aanpassen. Wat is die nu?
- Waar is het hoofdkwartier gevestigd? Wie is momenteel secretaris-generaal?
- Als tegenhanger van de NAVO, sloot de Sovjet-Unie in 1955 een pact met enkele landen uit haar invloedssfeer. Hoe heet dat pact?

? OEFENING 4

«From Stettin in the Baltic to Trieste in the Adriatic, an iron curtain has descended across the continent».

- Van wie is die uitspraak over het IJzeren Gordijn?
- Wat was zijn rol in de Tweede Wereldoorlog?
- Heeft hij ook uitspraken gedaan over de vereniging van Europa?
- Wat bedoelde hij met «IJzeren Gordijn»?

3 De Raad van Europa

Het was duidelijk dat de opgeklopte nationale gevoelens in Europa telkens tot oorlog hadden geleid. Het werd tijd dat de Europese landen elkaar niet meer zouden bekampen, maar eerder de handen in elkaar zouden slaan. Sommigen spraken daarbij zelfs van een federaal model, waarbij de landen macht zouden afstaan aan een overkoepelende Europese structuur.

De organisaties die zich inzetten voor de Europese eenwording, verenigden zich in wat later de ‘Europese Beweging’ zou genoemd worden. In 1948 hielden ze in Den Haag een congres. Ze vroegen er de oprichting van een verenigd Europa met vrij verkeer van mensen, ideeën en goederen. Daarnaast stelden ze een tekst op van een ‘Verklaring van de Rechten van de Mens’ en een ontwerp voor een Europees Gerechtshof dat zou toezien op de uitvoering daarvan. Ten slotte bepleitten ze de oprichting van een **‘Raad van Europa’**.

Bij de uitwerking van die Raad van Europa bleek al snel dat de meningen verdeeld waren. Sommigen dachten aan een federale aanpak, waarbij de regeringen van de landen macht zouden afstaan aan de Raad. Anderen waren voorstander van een intergouvernementele aanpak, waarbij de landen wel samenwerken maar iedere lidstaat zijn beslissingsmacht behoudt. Op 5 mei 1949 ondertekenden tien West-Europese landen het oprichtingsverdrag van de ‘Raad van Europa’. Spoedig werd het duidelijk dat de ‘intergouvernementalisten’ de bovenhand haalden. Van het afstaan van bevoegdheden door de lidstaten aan de Raad was geen sprake. Dat verklaart waarom de samenwerking binnen de Raad van Europa veeleer symbolisch blijft. Heel anders gaat het er in de instellingen van de Europese Unie aan toe. (Zie deel 2.)

De Raad van Europa in Straatsburg
 Copyright © Raad van Europa: Ellen Wuibaux, 2009.

? OEFENING 5

- Hoeveel landen zijn lid van de Raad van Europa?
- Wat was de belangrijkste conventie die ze uitschreven?
- Wie kijkt toe op de naleving van dit document? Waar is die instelling gevestigd?
- Op welke manier is de organisatie veranderd na de Koude Oorlog?
- Als vestigingsplaats voor de Raad van Europa kwam Straatsburg uit de bus. Zoek uit waarom men precies voor deze stad koos.

? OEFENING 6

- Wat betekent “federalisme” en “confederalisme”? Waar ligt het wezenlijk verschil tussen beide begrippen?
- Zijn er in Europa landen met een federale staatsstructuur? Welke zijn dat?
- Ken je landen buiten Europa die federaal georganiseerd zijn?

? OEFENING 7

Zijn de volgende stellingen juist of fout?

a. De Amerikaanse minister van Economie, George Marshall, lanceerde in 1947 een economisch hulpplan voor Europa.	
b. Alle Europese landen ontvingen via het Marshallplan economische hulp van de Verenigde Staten.	
c. De Organisatie voor Economische Samenwerking werd opgericht in 1948 om de Amerikaanse hulp te verdelen.	
d. De OESO is de opvolger van de OEES.	
e. De organisatie voor economische bijstand, die de Sovjet-Unie in 1949 oprichtte, heet het Warschaupact.	
f. De permanente spanning tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie, waarvoor het "Ijzeren Gordijn" in Europa symbool stond, kreeg de naam "Koude Oorlog" mee.	
g. 'NAVO' staat voor 'Noord-Atlantische Verdedigingsorganisatie'.	
h. Oostenrijk is geen lid van de NAVO.	
i. Om te kunnen toetreden tot de EU, moet een land eerst lid zijn van de NAVO.	
j. De Raad van Europa houdt zich o.m. bezig met mensenrechten.	

? OEFENING 8

Maak een overzichtstabel over de eerste aanzetten tot Europese samenwerking.

1 De EGKS

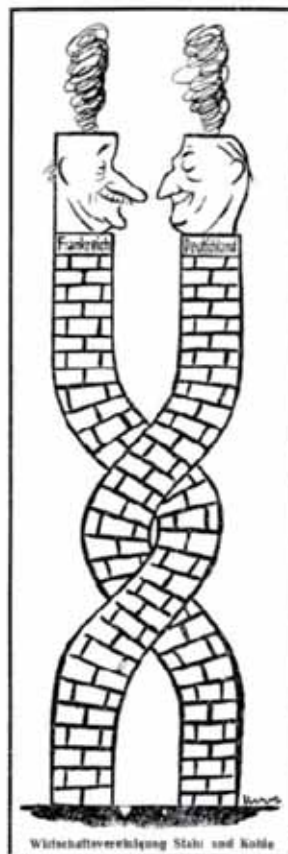
Al snel werd duidelijk dat de Europese instellingen niet krachtadig genoeg uit de hoek konden komen om nieuwe conflicten op het Europese continent te vermijden. Ze waren immers intergouvernementeel georganiseerd: zonder de bevestiging van de lidstaten konden ze geen beslissingen nemen. Niet echt een stevige basis om de Europese samenwerking uit te bouwen! Daarom werd er gezocht naar wegen om op een andere manier te werk te gaan.

Het was **Robert Schuman**, de Franse minister van Buitenlandse Zaken, die op 9 mei 1950 een gedurfd voorstel formuleerde: de gemeenschappelijke exploitatie van steenkool en staal.

Zes regeringen reageerden positief op zijn voorstel. Frankrijk, Italië, de Duitse Bondsrepubliek, België, Nederland en Luxemburg tekenden op 18 april 1951 het Verdrag van Parijs. Daarmee was de **Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal** (EGKS) een feit.

Zo illustreerde een Duitse cartoonist in 1950 hoe het plan-Schuman de Frans-Duitse toenadering en vervolgens de verzoening tussen beide landen mogelijk maakte. Links Robert Schuman, de Franse minister van Buitenlandse Zaken. Rechts Konrad Adenauer, de Westduitse kanselier.

Copyright © Alle rechten voorbehouden.

De leiding van de EGKS is in handen van de **Hoge Autoriteit**, een supranationale instelling, die de voorloper van de Europese Commissie was.

Robert Schuman behoort tot het selecte kranse vaders of stichters van de Europese Unie. In 1958 was hij de eerste voorzitter van de Europese parlementaire Vergadering. Copyright © Europese Unie.

9 OEFENING 9

Lees de 'verklaring van 9 mei 1950' op www.europa.eu/abc/symbols/9-may/decl_nl.htm en beantwoord volgende vragen:

- Wat is volgens Schuman noodzakelijk voor de vereniging van de volkeren van Europa? Waarom wil hij zo'n 'Europese volkerengemeenschap' tot stand brengen?
- Wat stelt Schuman heel concreet voor? Over welke grondstoffen heeft hij het? Waarom koos hij voor deze twee?
- Schuman wil een soort gemeenschappelijke organisatie boven de landen plaatsen. Hoe noemt hij die organisatie? Wat is revolutionair aan zijn voorstel?
- Tot wie richt hij zijn voorstel?
- Waarom staat deze toespraak op de webstek van de Europese Unie onder de noemer 'symbolen'?

? OEFENING 10

Schuman baseerde zich op de ideeën van de econoom Jean Monnet. Die geloofde niet dat de Europese integratie in één klap kon worden gerealiseerd, maar stap voor stap moest worden opgebouwd. Hij sprak van een ‘spill-over-effect’. Als men zou samenwerken op een bepaald gebied (bv. kolen en staal) zouden er vlug andere aanverwante sectoren volgen.

a. Jean Monnet wordt één van de meest invloedrijke Europeanen in de Westerse wereld genoemd. Zoek uit waarom dit gezegd wordt.

b. Robert Schuman stond erom bekend grote waarde te hechten aan een vreedevolle samenwerking in Europa. Kan de plaats waar hij opgroeide daar iets mee te maken hebben?

Voor Jean Monnet, nog één van de vaders van Europa, moesten kolen en staal de hefboomen van een hechte belangengemeenschap worden. Ze zou de weg moeten effenen voor een supranationale autoriteit met solide bevoegdheden. Copyright © Europese Parlement. Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

Op 10 en 11 mei 1950 opende de Franse regionale krant *Le Républicain Lorrain* haar frontpagina met de verklaring van Robert Schuman. Copyright © Le Républicain Lorrain. Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

In de Franse communistische krant *L'Humanité* van 12 juni 1950 haalt de cartoonist Deran fors uit naar het plan-Schuman. Op deze manier, aldus Deran, zou Duitsland met Amerikaanse steun opnieuw een militaire grootmacht worden. Copyright © L'Humanité. Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

2 De Verdragen van Rome

De 'Koude Oorlog' werd stilaan grimmiger van de kant van de Sovjet-Unie. Er moest stilaan een oplossing gevonden worden om Duitsland zich militair te laten beschermen. Met de gruwelen van de Tweede Wereldoorlog nog vers in het geheugen, waren de andere Europese landen erg sceptisch tegenover deze optie. De Franse minister van Defensie, René Pleven, baseerde zich op het succes van de EGKS om een Europese Defensiegemeenschap (**EDG**) voor te stellen. Zo kon Duitsland zich herbewapenen binnen het kader van een echt Europees leger. Uiteraard moest dat leger politiek gestuurd worden en werd er dus op termijn een Europese Politieke Gemeenschap (**EPG**) voorzien. In 1954, na eindeloze debatten, wordt het duidelijk dat een consensus onhaalbaar is. Het Franse parlement blaast het project op en verwerpt de Europese Defensiegemeenschap. Deze mislukking verklaart waarom een Europees leger nog altijd in zijn kinderschoenen staat. De Europese leiders zorgden er wel voor dat de mislukking van de EDG en de EPG het Europese integratieproces niet verlamde.

Eins, twee, drie

"Eén, twee, drie". Met deze prent uit 1957 zette de Duitse cartoonist Fritz Behrendt de belangrijke rol van de Belgische minister van Buitenlandse Zaken Paul-Henri Spaak tijdens de onderhandelingen over de Gemeenschappelijke Markt en Euratom in evidentie. Spaak was voorzitter van de Intergouvernementele Conferentie, die de Europese integratie een nieuwe impuls moest geven. Eén en ander gebeurde onder het waakzaam oog van Amerikanen en Sovjets. Copyright © Fritz Behrendt.

Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

Op 31 augustus 1954 is de Franse communistische krant L'Humanité dik tevreden met de afwijzing door het Frans parlement van de Europese Defensiegemeenschap (EDG). Een overwinning van het volk, zo heet het. Copyright © L'Humanité.

Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

In 1955 kreeg een comité van deskundigen uit de zes EGKS-landen de opdracht om na te gaan hoe er verder kon worden samengewerkt op economisch vlak. Hun werkzaamheden resulteerden in twee verdragen, die op 25 maart 1957 in Rome werden ondertekend. Daarmee zag enerzijds de **EGA** (Europese Gemeenschap voor Atoomenergie) of 'Euratom' het levenslicht. Anderzijds kwam de Europese Economische Gemeenschap (**EEG**) tot stand. In het EEG-verdrag engageren de lidstaten er zich toe om een gemeenschappelijke markt op te richten, waar personen, goederen, diensten en kapitaal vrij kunnen circuleren. Verder verbinden ze er zich toe om hun concurrentiebeleid, handel- en transportpolitiek nauwer op elkaar af te stemmen. Met de gemeenschappelijke markt wordt het vrij verkeer van werknemers een feit. Voor het vrije verkeer van personen blijft het wachten op de Schengenakkoorden. Ze bepaalden er ook in dat het landbouwbeleid een nagenoeg volledig Europese bevoegdheid zou worden.

Met de ondertekening op 25 maart 1957 in Rome van het verdrag van de Europese Economische Gemeenschap (EEG) en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (EGA of Euratom) is in Europa het fundament voor vrede en vooruitgang gelegd. Zes vrolijke meisjes op een Italiaanse affiche weten het met zekerheid..

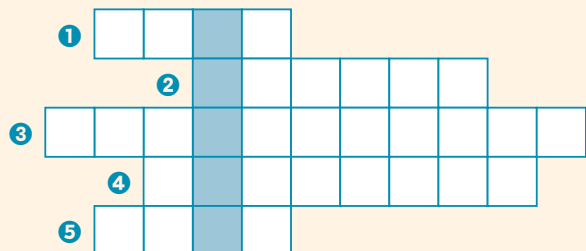
Copyright © Europa Grafica - Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in Luxemburg.

Dit document is beschikbaar op *European Navigator*; www.ena.lu

? OEFENING 11

Het comité van deskundigen dat de Verdragen van Rome voorbereidde, werd voorgezeten door de toenmalige Belgische minister van Buitenlandse Zaken. Los het kruiswoordraadsel (horizontaal) op en je verneemt zijn familienaam (vertikaal).

1. De organisatie die als 'opvolger' van de OEES mag bestempeld worden, heet (afgekort)...
2. Frans minister van Defensie die voorstelde om een Europese Defensiegemeenschap op te richten.
3. In die stad is de 'Raad van Europa' gevestigd.
4. Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken die een plan ontwierp om na WO II hulp te bieden aan Europa (familienaam).
5. Afkorting van de organisatie waarbinnen kolen en staal onder één Europese noemer werden gebracht.

3 De Europese Gemeenschappen

Na de Verdragen van Rome zou het erg lang duren vooraleer de lidstaten nog meer bevoegdheden aan het Europese niveau overdroegen. Iedere bevoegdheidsoverdracht naar de Europese Gemeenschappen is het resultaat van een harde strijd tussen de nationale regeringen. Dat zou verder het eenwordingsproces in de jaren '60 en '70 kenmerken. Het succes van de eengemaakte Europese markt was dan weer overweldigend. In de jaren '60 vertegenwoordigde het volume van het handelsverkeer tussen de zes landen van de EEG evenveel als dat van de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten samen. De EEG groeide uit tot een economische reus.

In 1965 ondertekenen de zes stichtende leden het verdrag waarbij de executieven van de drie Gemeenschappen worden gefuseerd. Tegelijkertijd wordt de Raad van de Europese Gemeenschappen en de Europese Commissie (de Hoge Autoriteit van het EGKS-verdrag veranderde dus van naam) opgericht. Ze krijgen een zelfde budget en zetelen in Brussel. Herinneren we er aan dat de drie Gemeenschappen reeds op een gemeenschappelijk Europees Hof en Parlement stoelden. In die tijd doet het begrip "Europese Gemeenschappen" (meervoud) zijn intrede.

? OEFENING 12

In welk jaar zijn het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Ierland toetreden tot de EG?

Voor alle Britse kranten was het "ja" van het Verenigd Koninkrijk voor Europa frontpaginanieuws..
Copyright © Keystone.
Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

? OEFENING 13

Van welk Scandinavisch land liet het volk in dezelfde periode als de toetreding van het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Ierland in een referendum weten geen voorstander te zijn van het EG-lidmaatschap? Wat waren de voornaamste argumenten van de tegenstanders? In welk jaar zei de bevolking nog eens 'neen' tegen een eventuele toetreding tot de EG?

? OEFENING 14

Van welk jaar dateren de toetredingen van Griekenland, Spanje en Portugal?

? OEFENING 15

De jaren '70-'80 worden ook de periode van de 'eurosclerose' genoemd. Weet je wat men daarmee bedoelt?

4 Open grenzen

Midden de jaren tachtig gaven de staatshoofden en regeringsleiders van de EG-landen een nieuwe impuls aan het Europese integratieproces door de ondertekening van de **'Eenheidsakte'**. De twaalf lidstaten besloten om de gemeenschappelijke markt echt volledig uit te bouwen door nog meer hindernissen voor de handel en het vrije verkeer uit de weg te ruimen. Deze operatie stond bekend onder de naam **'Single Market 1992'**. Op 1 januari 1993 kwamen strikte regels in voege voor het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitalen. De douanehekjes aan de grenzen van de lidstaten verdwenen. Bovendien kreeg de EG door de 'Eenheidsakte' meer bevoegdheden op een aantal terreinen, zoals milieu en wetenschappelijk onderzoek.

Ondertussen was Europa grondig veranderd. In 1985 stond Michail Gorbatsjov aan het hoofd van de Sovjet-Unie. Met zijn 'perestrojka' wilde hij de sputterende sovjet economie nieuw leven inblazen. De 'glasnost' (transparantie) moest een einde maken aan een gesloten bestuur dat te ver afstand van de behoeften en verzuchtingen van het volk. Gorbatsjov was van plan het bestaande systeem van binnenuit te veranderen. Ook naar de buitenwereld veranderde er heel wat. Met het Westen sloot Gorbatsjov enkele historische ontwapeningsakkoorden.

De nieuwe wind waaide al snel in de communistische 'satellietstaten' van de Sovjet-Unie. Honderdduizenden Oost-Europeanen kwamen op straat om te protesteren tegen het regime in hun land. Tienduizenden Oost-Duitsers emigreerden naar het vrije Westen. Uiteindelijk valt de **Berlijnse muur** op 9 november 1989. Zo verdween het sterkste symbool van de Koude Oorlog. De deling van Europa was voorbij.

In de nacht van 12 op 13 augustus 1961 begonnen zowat 15.000 militairen van de Duitse Democratische Republiek betonnen platen en prikkeldraad rond West-Berlijn te plaatsen. De Berlijnse muur, die het westen van het oosten van de stad scheidde, werd het symbool van de deling van Duitsland en Europa.

Op 9 november 1989 begint de sloop van de Berlijnse muur. Het was het begin van een uniek en uitzonderlijk feest, dat door de hele wereld werd gevolgd. Een nieuw hoofdstuk in de Europese geschiedenis begon.

Copyright © Presse- und Informationsamt der Bundesregierung.
Deze documenten zijn beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

? OEFENING 16

Op 3 oktober 1990, dag van de Nationale Feestdag in Duitsland, gebeurde een historisch feit. Welk was dat?

? OEFENING 17

In 1993 viel de Tsjecho-Slovaakse federatie op vreedzame wijze uit elkaar. Tsjechoë en Slowakije gingen elk hun eigen weg.

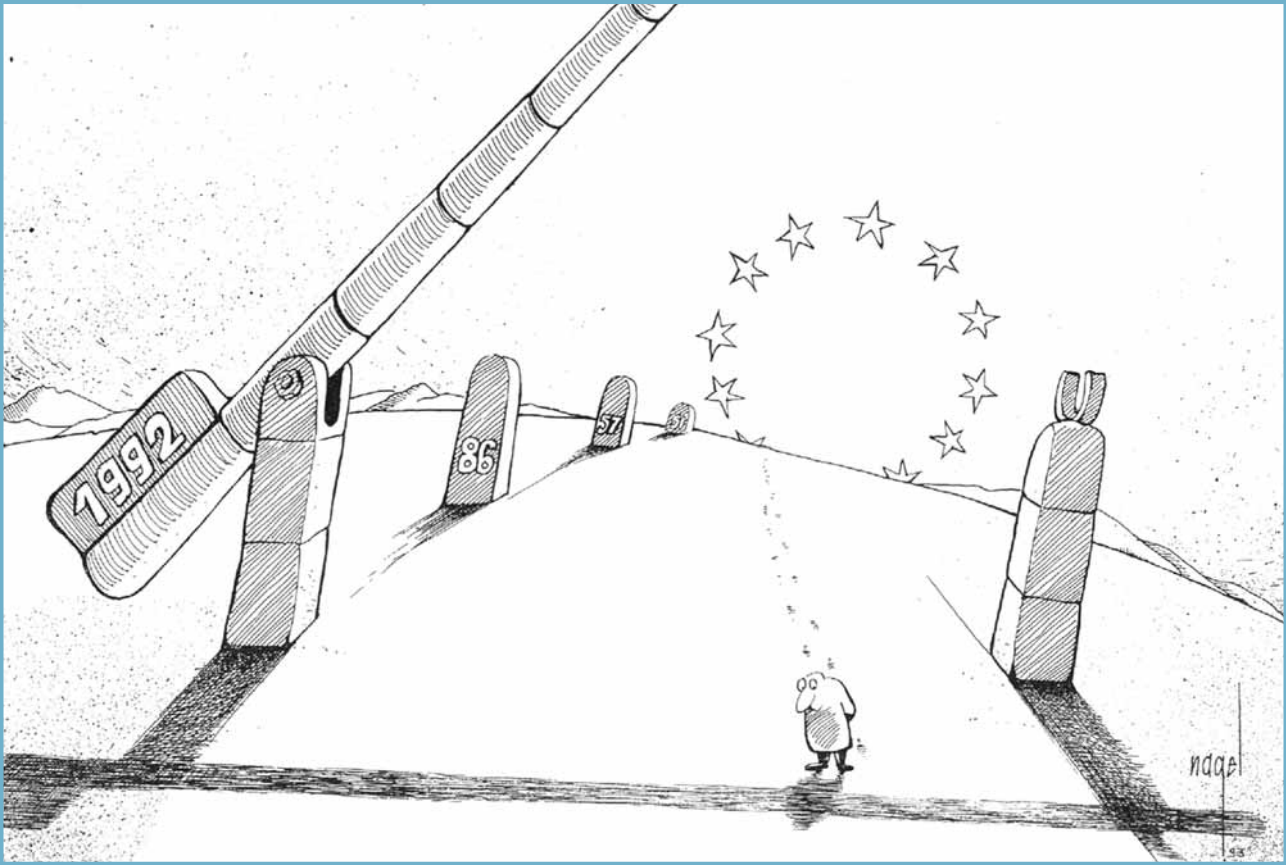
- Welk Europees land spatte in de jaren negentig niet zo vreedzaam uit elkaar? Uit welke landen bestaat het nu?
- Wat waren de oorzaken van die opeenvolgende gewapende conflicten?
- Hoe werden de gevechten uiteindelijk beëindigd?

? OEFENING 18

- a. Kan je deze cartoon uitleggen?
- b. Zoek de (gewilde) fout op de cartoon. Wat zou de tekenaar daar hebben willen mee aantonen?

5 Het Verdrag van Maastricht

Enkele maanden na de val van de Berlijnse Muur (9 november 1989) pakte bondskanselier Helmut Kohl met zijn plannen uit om Oost- en West-Duitsland opnieuw te verenigen. Maar de hereniging had een prijs: de Europese partners eisten een versterkte onderlinge samenwerking. Met het Verdrag van Maastricht wordt het oorspronkelijk, economisch doel van de Gemeenschap - een Gemeenschappelijke Markt uitbouwen - verlaten en komt er ook een **politieke roeping** bij. Het is een nieuwe belangrijke stap in een proces dat “een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa” wil realiseren.

Op 7 februari 1992 ondertekeneden de ministers van Buitenlandse Zaken en Financiën van de 12 lidstaten in Maastricht het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU). Copyright © CE/Christian Lambiotte. Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

Op 1 november 1993 treedt Maastricht in werking en vormen de 12 lidstaten van de Gemeenschappen (België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Groot-Brittannië, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Portugal en Spanje) de **Europese Unie**. In 1995 zijn ze reeds met 15 en vandaag met 27. Met het nieuwe Verdrag worden de spelregels op drie actieterrainen vastgelegd. In één ervan krijgt de communautaire methode de prioriteit, in de twee andere de intergouvernementele. Een nieuw begrip doet zijn intrede: de drie “pijlers”. Er is de Europese Gemeenschap met uitgebreide

supranationale bevoegdheden. Zij komt in de plaats van de vroegere EEG, EGKS en Euratom. De twee andere pijlers zijn het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) en de samenwerking inzake Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ). Die drie pijlers komen in Maastricht onder een gemeenschappelijk dak: de Europese Unie.

Bron: Europese Commissie en Centre Virtuel de la Connaissance sur l'Europe (CVCE).

In het Verdrag van Maastricht wordt ook een **gemeenschappelijke Europese munt** aangekondigd. De landen die in 1997 aan de criteria voldoen, zullen er vanaf 1 januari 1999 kunnen aan deelnemen. Ook inzake **Europees burgerschap** innoveert Maastricht. Zo krijgt iedere burger het recht om in een lidstaat naar keuze te werken, te reizen en te studeren. Bovendien mag hij in zijn domicilieplaats gaan stemmen voor het Europees Parlement en de gemeenteraad.

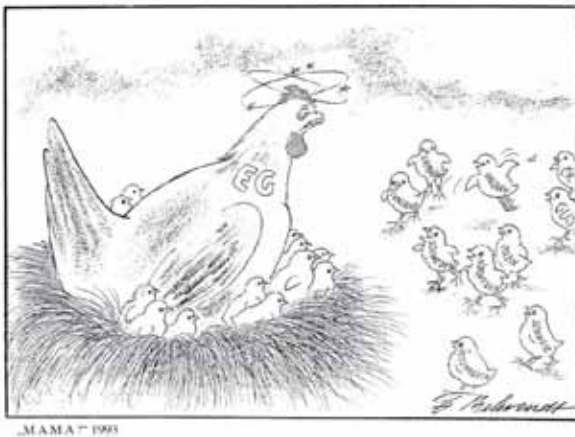
? OEFENING 19

In welk jaar traden Zweden, Finland en Oostenrijk toe tot de EU?

6 Big Bang

Het wegvallen van het IJzeren Gordijn bezorgde de Europese Unie een enorme uitdaging. Tussen 1987 en 1996 dienden 13 landen uit Centraal-, Oost- en Zuid-Oost-Europa een officiële aanvraag tot lidmaatschap in.

Na de implosie van de Sovjet-Unie was het drummen in de wachtkamer van de EU. Alle landen van Centraal- en Oost-Europa wilden een plaatsje in het warme nest van "Mama" Europa. Zo zag de Duitse cartoonist Fritz Behrendt het in 1993. Copyright © Fritz Behrendt. Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

In 1993, tijdens de Europese Raad van Kopenhagen, raakten de regeringsleiders het eens over de toetredingsvoorwaarden voor kandidaat-lidstaten. Daarmee waren de fameuze **criteria van Kopenhagen** een feit. Om lid te worden van de Europese Unie werden de volgende criteria afgetoetst:

- **Het politieke criterium:** stabiele instellingen die de democratie waarborgen, respect voor de rechtsstaat, mensenrechten en minderheden.
- **Het economische criterium:** een leefbare markteconomie, die over voldoende slagkracht beschikt om niet onder de concurrentiële druk van de Unie te bezwijken.
- **Het communautair acquis:** de capaciteit hebben om de verplichtingen van het lidmaatschap hard te maken en de Europese regelgeving in de eigen wetten te integreren.

Op **1 mei 2004** traden maar liefst **tien nieuwe lidstaten** tot de Europese Unie toe.

Op **1 januari 2007** maakten twee nieuwe landen hun intrede in de Europese Unie: Bulgarije en Roemenië.

Eine Brücke in die Zukunft

"Een brug naar de toekomst". Voor de Duitse cartoonist Heiko Sakurai was 1 mei 2004 een zeldzaam belangrijke dag en een historisch moment. De scheiding van West-, Centraal- en Oost-Europa was eindelijk voorbij. Copyright © Heiko Sakurai. Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu en op www.sakurai-cartoons.de

? OEFENING 20

Kan je de namen opnoemen van de 10 nieuwe landen van de EU die toetraden op 1 mei 2004?

? OEFENING 21

De toetreding van de tien nieuwe landen wordt historisch genoemd. Geef twee redenen waarom dat zo is.

7 Het Verdrag van Lissabon

Met de intrede van tien nieuwe lidstaten in 2004 dringt zich een grondige hervorming van de Europese Unie op. Een Europa met 25 vraagt immers andere werkmethodes dan een Europa met 15.

Nieuw is dat een tijdelijke instelling, de Conventie voor de toekomst van Europa, wordt opgericht die het nieuwe verdrag moet voorbereiden. Op 29 oktober 2004 wordt in Rome **het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa** (ook wel het Verdrag van Rome II) ondertekend. In 2006 zou het operationeel worden, maar dat vereiste wel een unanieme goedkeuring door de 25 lidstaten. Dat lukte niet. Zowel in Frankrijk als in Nederland stemde een meerderheid van de bevolking de Grondwet in 2005 weg.

De regeringsleiders raakten het uiteindelijk over een nieuwe tekst eens: het **Verdrag van Lissabon**.

Op vele punten, ondermeer inzake instellingen en besluitvorming, is Lissabon een kopie van het Grondwettelijk Verdrag. Om aan de bezwaren van de lidstaten tegemoet te komen, wordt echter op verschillende plaatsen aan de tekst geschaafd en geprutst.

Op vraag van ondermeer Polen, Tsjechië en Nederland worden de Europese symbolen, zoals de vlag en de hymne, uit de tekst gehaald. Ook wordt de “minister van Buitenlandse Zaken” afgevoerd en vervangen door de “Hoge Vertegenwoordiger van de Europese Unie voor het Buitenlands en Veiligheidsbeleid”. Verder verdwijnen de woorden “wet” en “kader-wet”, omdat zij te erg op de gereedschapskist van de nationale staten lijken. Die ingrepen en wijzigingen bewijzen nog maar eens hoeveel belang de lidstaten aan hun soevereiniteit hechten en hoe terughoudend ze tegenover het federale Europa staan.

13 december 2007: de regeringsleiders en ministers van Buitenlandse Zaken voor het klooster van Hiëronymus in Belem bij de ondertekening van het Verdrag van Lissabon. Copyright © www.ue2007.pt.

Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

Op 1 december 2009 ging het Verdrag van Lissabon van start en daarmee kwam er een einde aan vele jaren moeizaam onderhandelen.

Welk zijn de belangrijkste veranderingen van Lissabon?

⇒ Een democratischer en transparanter Europa.

Het Verdrag van Lissabon versterkt het Europees Parlement. Zowel inzake wetgeving, budget als internationale verdragen krijgt het direct verkozen Parlement belangrijke nieuwe bevoegdheden. Dank zij de **medebeslissingsprocedure** staat het nu in de meeste wetgevende dossiers op gelijke voet met de Raad, die de lidstaten vertegenwoordigt. Het Verdrag vergroot eveneens de **betrokkenheid van de nationale parlementen door het subsidiariteitsprincipe te herbevestigen**. Volgens dit principe mag de Unie slechts tussenkomen als de dingen op Europees niveau efficiënter kunnen aangepakt worden. Een belangrijke innovatie is het **burgerinitiatief**. Eén miljoen burgers uit diverse lidstaten kunnen een probleem bij de Commissie aanklaarten, die dan nieuwe voorstellen moet formuleren.

⇒ **Een Europa van rechten en waarden, vrijheid, solidariteit en veiligheid.**

Het Handvest van de Grondrechten wordt juridisch bindend (uitgezonderd voor Groot-Brittannië en Polen). Verder bepaalt het Verdrag dat de lidstaten solidair zullen optreden indien een lid het slachtoffer van een terroristische aanslag, een natuurramp of een menselijke catastrofe is. Ook in het energiedomein wordt de noodzaak van een solidaire aanpak onderstreept.

Dank zij Lissabon kan de Unie ook efficiënter tegen criminaliteit en terrorisme optreden. De Unie krijgt hier immers meer bevoegdheden, ondermeer omdat in de pijler Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ) voortaan de communautaire werkmethode geldt. Tenslotte zijn er nieuwe bepalingen inzake civiele bescherming, humanitaire hulp en openbare gezondheid. Ze moeten de daadkracht van de Unie om de burgers te beschermen, versterken.

⇒ **Europa als wereldspeler.**

Met het Verdrag van Lissabon verschijnt de **“Hoge Vertegenwoordiger voor het Buitenlands en het Veiligheidsbeleid”** heel nadrukkelijk op het toneel. Niet alleen is hij tegelijkertijd vice-voorzitter van de Commissie, hij wordt bovendien bijgestaan door een nieuw op te richten Europese diplomatieke dienst. Verder krijgt de Unie één rechtspersoonlijkheid. Het versterkt haar onderhandelingsmacht en het laat haar toe efficiënter op de internationale scène op te treden. Zo kan ze nu internationale akkoorden afsluiten en lid van internationale organisaties worden.

Met het Verdrag van Lissabon tenslotte doet de **voorzitter van de Europese Raad** zijn intrede. De post kwam er, omdat de lidstaten aan het hoofd van de Unie een stabiele autoriteit

wilden, die voor continuïteit in de werkzaamheden van de Europese Raad kon zorgen. Dat was één van de manco's van het roterende voorzitterschap. De voorzitter van de Europese Raad wordt voor 2,5 jaar door de regeringsleiders aangeduid.

? OEFENING 22

Lees dit artikel van Europees journalist Paul Goossens dat in *De Standaard* van 30 december 2008 verscheen en antwoord vervolgens op de vragen.

Ode aan de Vreugde

“Op een gemeenschappelijke markt, zo liet Jacques Delors zich ooit ontvallen, kun je niet verliefd worden.” Daarmee verwoordde hij het groot verdriet van de Europese elite. Hoe zelfverzekerd de ingenieurs van Europa hun regels en richtlijnen ook uitvaardigen, ze voelen zich miskend. De burger houdt niet van hun vernuftige constructies en identificeert er zich niet mee. Vandaar de zoektocht naar een mobiliserend Europees identiteitsverhaal, dat de nationale belangenstrijd en culturele tegenstellingen kan overbruggen. Een hachelijke onderneming. Zo zijn de Europese leiders voortdurend op zoek naar symbolen, mythes en een script voor hun identiteitsverhaal.

Het begon allemaal met een lied. Nog voor de eigenlijke Europese Gemeenschap van start ging, was de speurtocht naar een Europees volkslied al begonnen. Het werd een lange, bij momenten ontluisterende neverending story. Het draait allemaal rond Beethoven en het onzegbare. Reeds in 1955 schoof de Raad van Europa Beethovens negende symfonie, althans “*Ode an die Freude*”, als Europese hymne naar voor. Pas zestien jaar later stemde het ministercomité van de Raad ermee in. Europa hield het echter bij een stomme versie. Alleen de zogenaamde “prelude”, goed voor twee minuten instrumentaal – de woorden van Friedrich Schiller werden wetens en wilens geschrapt – bleef behouden. “De tekst, zo schreef de parlementaire verslaggever destijds, is veeleer een universele dan een Europese geloofsbelijdenis. We rekenen er echter op dat er zich na verloop van tijd

een tekst aandient die even spontaan als de melodie van Beethoven wordt aanvaard.” Die hoop bleek een illusie. In 1985, nog eens dertien jaar later, scharen de Europese regeringsleiders zich op hun beurt achter een woordenloze hymne. Ook zonder woorden blijft een Europees volkslied omstreden. Nog eens twintig jaar later, in 2005, faalde de poging om de hymne in het Europees Grondwettelijk Verdrag te beitelen. Volgens de regering in Den Haag was het één van de redenen waarom Nederland tegen de grondwet stemde. Op uitdrukkelijke vraag van Nederland werd in 2006 het artikel over de symbolen van de Unie uit het verdrag gekieperd. Zo verdwenen de hymne en de vlag, maar ook de feestdag van Europa (9 mei), het devies “in verscheidenheid verenigd” en de euro als Europese symbolen uit het Verdrag van Lissabon. Als vroeger blijven ze een officieus bestaan leiden.

- Welke zijn volgens deze tekst de 5 symbolen van de Unie?
- Waarom is de 9e mei de feestdag van Europa?

Affiche voor de Europadag 2000.
Copyright © Europese Unie.

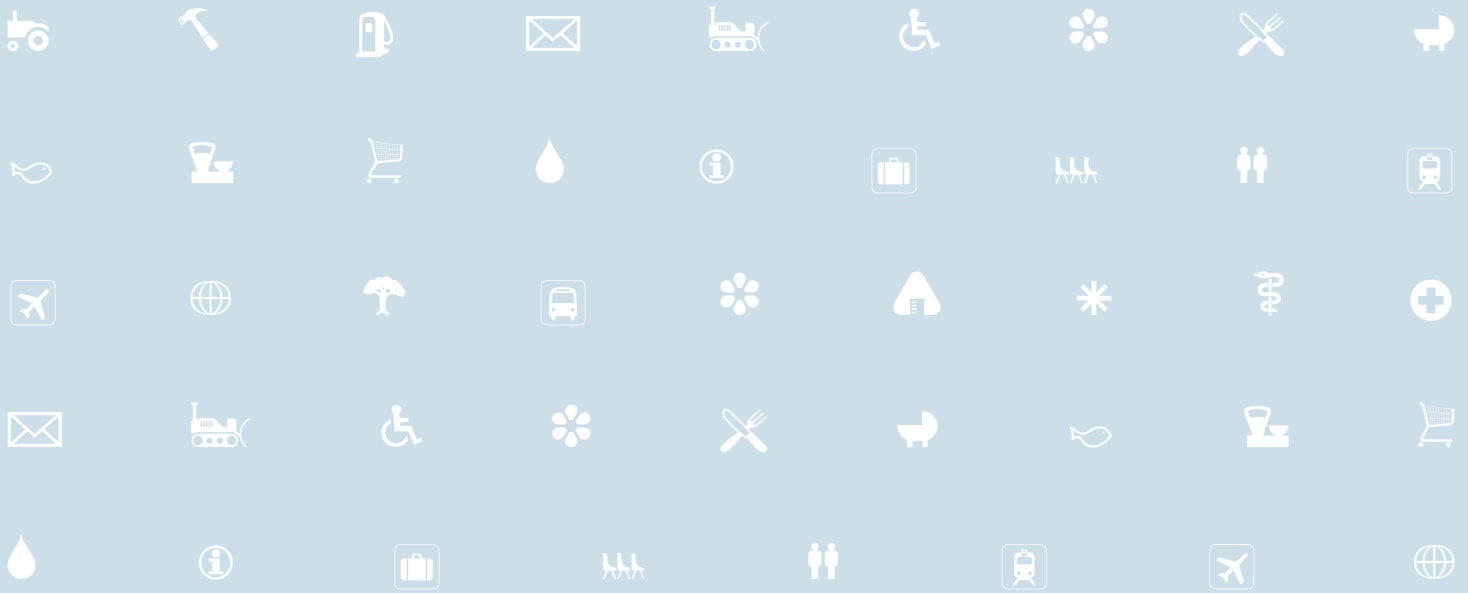
? OEFENING 23

Welke twee nieuwe topjobs werden door het Verdrag van Lissabon in het leven geroepen? Door wie worden ze momenteel uitgeoefend?

? OEFENING 24

Omschrijf het subsidiariteitsprincipe.

DEEL 2

WIE BESLIST WAT IN DE EUROPESE UNIE?

1 De Europese Raad

Samenstelling: De staats- en regeringsleiders, de voorzitter van de Europese Commissie en de voorzitter van de Europese Raad (functie geïntroduceerd door het Verdrag van Lissabon). De pers heeft het vaak over de 'Europese Top'. Sinds 2004 hebben die in Brussel plaats.

Rol: De Europese Raad stippelt de grote beleidslijnen voor de Unie uit.

Vestigingsplaats: Brussel (consilium) sinds 2004.

Website: <http://www.consilium.europa.eu>

2 De Europese Commissie

Samenstelling en rol: Op dit ogenblik is de Europese Commissie een ploeg van 27 commissarissen (een per land) onder de leiding van voorzitter José Manuel Barroso. Zij worden aangeduid door hun nationale regering en worden aanvaard door het Parlement voor vijf jaar.

Het team van José Manuel Barroso dat in 2010 van start ging en tot 2014 in functie blijft.
Copyright © Europese Commissie.

De Commissie – die je kunt beschouwen als het dagelijkse bestuur – is onafhankelijk: de commissarissen mag je dus niet beschouwen als 'jouw' nationale vertegenwoordiger in Europa. Elke commissaris is verantwoordelijk voor een 'portefeuille' (zoals onderwijs, ontwikkelingshulp, enz.). Hij of zij wordt daarbij geholpen door de Europese administratie, een ploeg van ongeveer 23.000 ambtenaren.

Concreet heeft de Europese Commissie drie belangrijke taken:

- Initiatiefrecht: de Europese Commissie schrijft de Europese 'wetsvoorstellen' en stuurt ze naar de Ministerraad en het Europees Parlement. Die beslissen meestal samen of het voorstel wordt aanvaard.

"Bon...Bon...Nu moet ik wel aan de slag" | Zo becommentarieerde de Belgische cartoonist Pierre Kroll in november 2009 het vertrek van Herman Van Rompuy, op dat ogenblik eerste minister van België, naar Europa. Van Rompuy werd door de regeringsleiders voorzitter van de Europese Raad benoemd.
Copyright © Kroll, 2009.

- **Uitvoerende macht:** de Commissie voert de beslissingen uit van de Ministerraad en het Europees Parlement.

- **Controle:** de Europese Commissie gaat na of de lidstaten en de burgers van de Unie zich houden aan de Europese regelgeving. Doen ze dat niet, dan kunnen sancties volgen: een berisping, een boete, een dwangsom, een zaak voor het Hof van Justitie...

Vestigingsplaats: In het Berlaymontgebouw in Brussel

Website: <http://ec.europa.eu>

Het Berlaymontgebouw in Brussel. Copyright © Europese Commissie.

De gebouwen en het halfronde van het Europees Parlement in Straatsburg. Copyright © Europees Parlement.

3 Het Europees Parlement

Samenstelling: In juni 2010 telde het Europees Parlement 736 leden, die door de Europese burgers voor vijf jaar werden verkozen. Hoewel het Verdrag van Lissabon bepaalt dat het aantal parlementsleden 751 zal bedragen (750 plus de voorzitter) blijft het wachten tot 2014 vooraleer dit aantal wordt gehaald. Ondertussen komt er wel een overgangperiode met 754 parlementariërs. Elke lidstaat heeft een vast aantal leden. Voor België zijn dat er 22. De Europese parlementsleden zijn niet per nationaliteit gegroepeerd, wel volgens hun politieke kleur. Elk parlements lid mag in de eigen taal praten. Het Europees Parlement werkt immers in de 23 officiële talen van de Unie.

Rol: Het Europees Parlement geeft advies aan de Ministerraad over de wetsvoorstellen die op tafel liggen. In steeds meer beleidsdomeinen moet de Ministerraad rekening houden met het advies van het Parlement. Een Europees wetsvoorstel kan pas worden goedgekeurd als de Ministerraad én het Parlement akkoord gaan. Verder moet het Europees Parlement ieder jaar de Europese begroting goedkeuren. Het controleert ook de Commissie en kan die indien nodig tot ontslag dwingen.

Vestigingsplaats: In Straatsburg (een week per maand) en in Brussel, in de 'Caprice des Dieux', de rest van de tijd. Een deel van de administratie van het Europees Parlement werkt in Luxemburg.

Bestaansreden: Het Europees Parlement vertegenwoordigt en verdedigt de belangen van de Europese burger. De burger kan ook petitie indienen bij het Parlement.

Website: <http://www.europarl.eu>

4 De Raad van Ministers

Samenstelling: In de Raad van Ministers of Ministerraad zetelen 27 ministers uit de verschillende EU-lidstaten. Welke ministers? Dat hangt af van het onderwerp dat op tafel ligt. Als het bijvoorbeeld over monetaire problemen gaat, komen de ministers van Financiën samen. Om de zes maanden neemt een andere lidstaat het voorzitterschap van de Raad waar.

Rol: In de Ministerraad komen de lidstaten op voor hun eigen nationale belangen of hun eigen visie. Het is het belangrijkste wetgevende orgaan van de EU. Die macht wordt vaak gedeeld met het Europees Parlement. In de meeste gevallen worden de beslissingen met een "gekwalificeerde meerderheid" genomen. In totaal zijn er 345 stemmen onder 27 lidstaten te verdelen. Hoe meer inwoners een land telt, hoe meer stemmen het krijgt. Wanneer een wetsvoorstel tenminste 255 stemmen of 73,91 procent van het totaal, uitgebracht door een meerderheid van lidstaten, behaald, is het aanvaard. In een beperkt aantal domeinen wordt er ook met een gewone meerderheid (de helft plus 1) gestemd. Voor erg gevoelige dossiers, de fiscaliteit bijvoorbeeld, blijft unanimitieit echter de regel. Het Verdrag van Lissabon sleutelt aan het "gekwalificeerd meerderheidssysteem". Pas als 55 procent van de lidstaten of 15 van de 27 landen en ten minste 65 procent van de Europese bevolking met de wettekst akkoord gaan, is het ja. Omdat het een behoorlijk ingrijpende wijziging is en nogal wat landen er moeilijk over deden, werd de concrete uitvoering enkele jaren verdaagd. In november 2014 is het zover.

Vestigingsplaats: In het Justus Lipsius gebouw aan het Schumanplein in Brussel.

Bestaansreden: De Ministerraad is het orgaan dat de stem van de lidstaten in Europa laat weerklinken. De lidstaten komen er op voor hun eigen nationale belangen of visie.

Website: <http://www.consilium.europa.eu>

5 Het Europees Hof van Justitie

Samenstelling: Er zetelt één rechter per lidstaat in het Europees Hof van Justitie. De rechters worden bijgestaan door advocaten-generaal.

Rol: Het Hof is niet alleen de hoogste beroepsinstantie voor de Europese burgers. Ze regelt ook geschillen tussen de lidstaten en de instellingen van de Europese Unie, en tussen instellingen of lidstaten onderling. Daarnaast kan het Hof een uitspraak doen over de interpretatie van de Europese verdragen, om een uniforme toepassing van de regels in alle lidstaten te garanderen.

Omdat de dossierberg in het Hof te snel aangroeide, werd in 1989 een Gerecht van Eerste Aanleg opgericht. Dat neemt een aantal specifieke taken voor zijn rekening. Bijvoorbeeld geschillen tussen Europese ambtenaren en een Europese instelling komen voor het Gerecht van Eerste Aanleg.

Vestigingsplaats: Luxemburg.

Website: <http://www.curia.europa.eu>

Het Europees Hof van Justitie in Luxemburg.
Copyright © Europees Parlement.

Het parcours van een Europese wet kunnen we als volgt samenvatten:

1. De Europese Commissie doet een voorstel. Ze kan dat doen uit eigen beweging, maar ook op vraag van de Europese Raad of van het Europees Parlement.
2. Dan zijn er twee mogelijkheden:
  - a. Als het wetsvoorstel bvb. gaat over cultuur, onderwijs, gezondheidszorg, onderzoek, consumentenzaken... dan moeten het Europees Parlement en de Ministerraad samen beslissen of het wetsvoorstel er doorkomt of niet. Er is **medebeslissingsrecht**: de twee instellingen delen de wetgevende macht.
  - b. In een aantal gevallen (bvb. politiesamenwerking) hoeft de Ministerraad echter geen rekening te houden met de mening van het Parlement. De parlementsleden treden dan enkel adviserend op. We spreken in dit geval van '**raadplegingsprocedure**'.
3. Hierna wordt de wettekst naar de Commissie gestuurd, die voor de uitvoering zorgt. Vervolgens wordt de wettekst in het Publicatieblad van de EU gepubliceerd.

<http://eur-lex.europa.eu>

? OEFENING 25

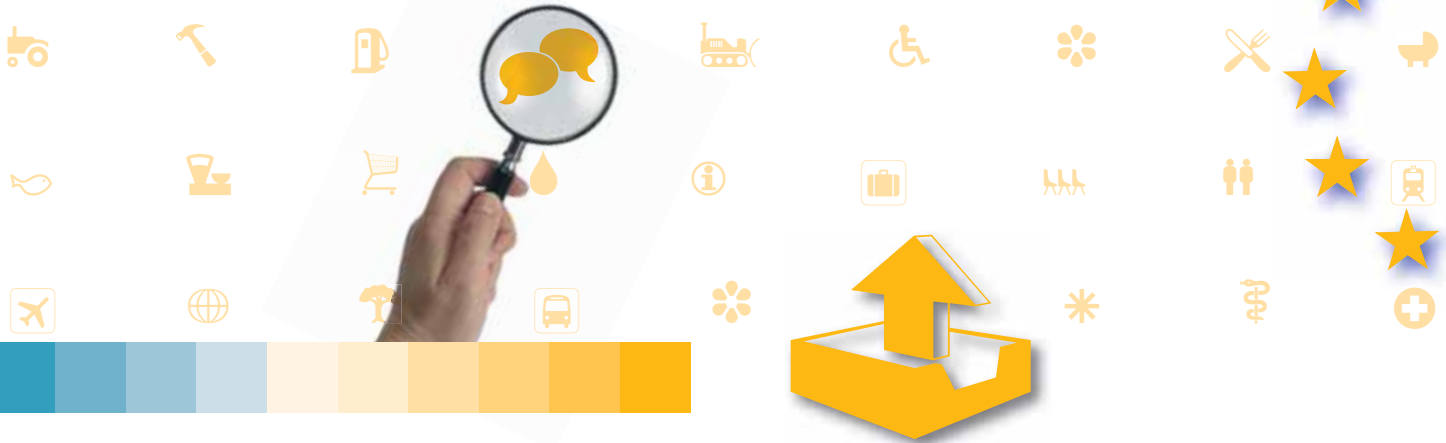
Door de onderstaande tabel aan te vullen krijg je een overzicht van de EU-instellingen die verantwoordelijk zijn voor het besluitvormingsproces van de Unie. Hieronder vind je daarvoor een aantal beschrijvingen. Schrijf de juiste letter in het overeenkomstige vakje. Beantwoord ook de vragen bij 'Extra'.

WIE?

- a. Ministers uit de verschillende lidstaten, in functie van het behandelde onderwerp.
- b. 27 onafhankelijke leden.
- c. 736 leden die rechtstreeks verkozen worden.
- d. Een rechter per lidstaat.
- e. Staats- en regeringsleiders en de voorzitter van de Europese Commissie.

WAT?

- a. Wetsvoorstellen opstellen, uitvoering van de wetten, controle of wetten wel ernstig worden nageleefd.
- b. Advies en vaak 'medebeslissingsrecht' over wetsvoorstellen, goedkeuren van de begroting, controle op de activiteiten van de Commissie.
- c. Hoogste beroepsinstantie voor Europese burgers, interpretatie van de Europese verdragen en wetteksten, tussenkomen bij geschillen tussen lidstaten, instellingen, burgers en de instellingen...
- d. Stemmen over wetsvoorstellen.
- e. Uittekenen van de grote beleidslijnen voor de EU.

WAAR?

- a. Straatsburg, Brussel en Luxemburg
- b. Luxemburg
- c. Brussel

WAAROM?

- a. Scheidsrechter bij conflicten tussen EU-instellingen en lidstaten, burgers en de EU...
- b. Verdedigen van nationale belangen van de eigen lidstaat.
- c. Verdedigen van EU-belang.
- d. Verdedigen van belangen van EU-burgers.
- e. Grote krijtlijnen van het EU-beleid uitzetten.

	WIE?	WAT?	WAAR?	WAAROM?	EXTRA
Europese Raad					1. Wie neemt voor ons land deel aan de Europese Raad?
Europese Commissie					1. Hoe heet de Belgische afgevaardigde in deze instelling? 2. Waarvoor is hij/zij bevoegd? 3. Hoe heet de voorzitter van de Commissie? Wat is zijn/haar nationaliteit?
Ministerraad					1. Welke minister sturen wij naar de vergadering als de kwestie 'politie-samenwerking' op tafel ligt?
Europees Parlement					1. Welke Belgische vertegenwoordigers ken je in deze instelling? 2. Welke officiële werktalen worden in het Parlement gehanteerd? 3. Wanneer waren de laatste verkiezingen voor het Parlement? En de volgende?
Europees Hof van Justitie					1. Hoe heet de Belgische vertegenwoordiger in deze instelling?

? OEFENING 26

Hieronder vind je de verschillende stappen bij de geboorte van een Europese 'wet'. Plaats bij iedere stap een cijfer om de goede volgorde aan te geven:

	De Ministerraad stemt over het wetsvoorstel. Daarbij moet de Raad in heel wat gevallen rekening houden met het advies van het Parlement.
	Nationale parlementen zetten de Europese wet (indien nodig) om in een nationale wet.
	De Commissie stelt een wetsvoorstel op.
	De Commissie zorgt voor de uitvoering van de Europese wet.
	Het Europees Parlement geeft zijn advies over het wetsvoorstel.
	Het Europees Parlement controleert de Commissie bij de uitvoering van haar taak.

? OEFENING 27

Bij een Europese Topontmoeting wordt vaak betoogd voor een ander, een sociaal Europa. Ook het 'democratisch deficit' wordt regelmatig aangeklaagd. Wat wordt daarmee bedoeld?

De vakbeweging roert zich voor een ander, sociaal Europa. Copyright © Het Europees vakverbond (EVV).

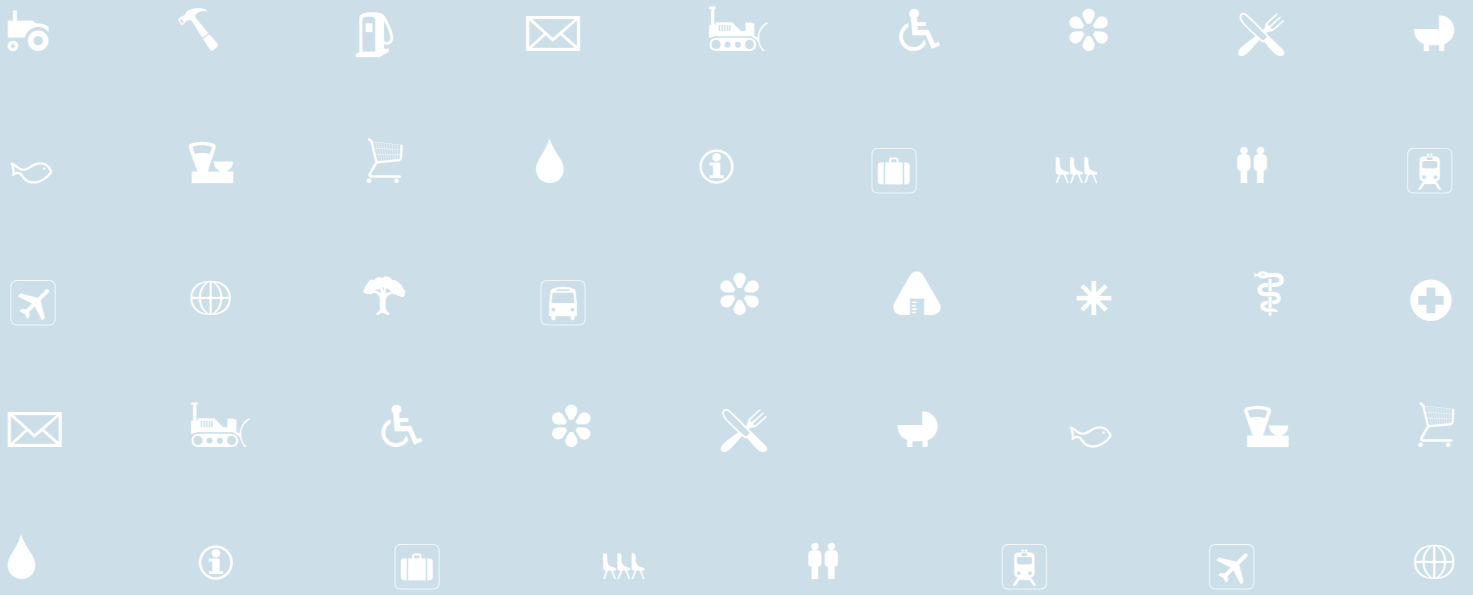

? OEFENING 28

Zijn de volgende stellingen juist of fout?

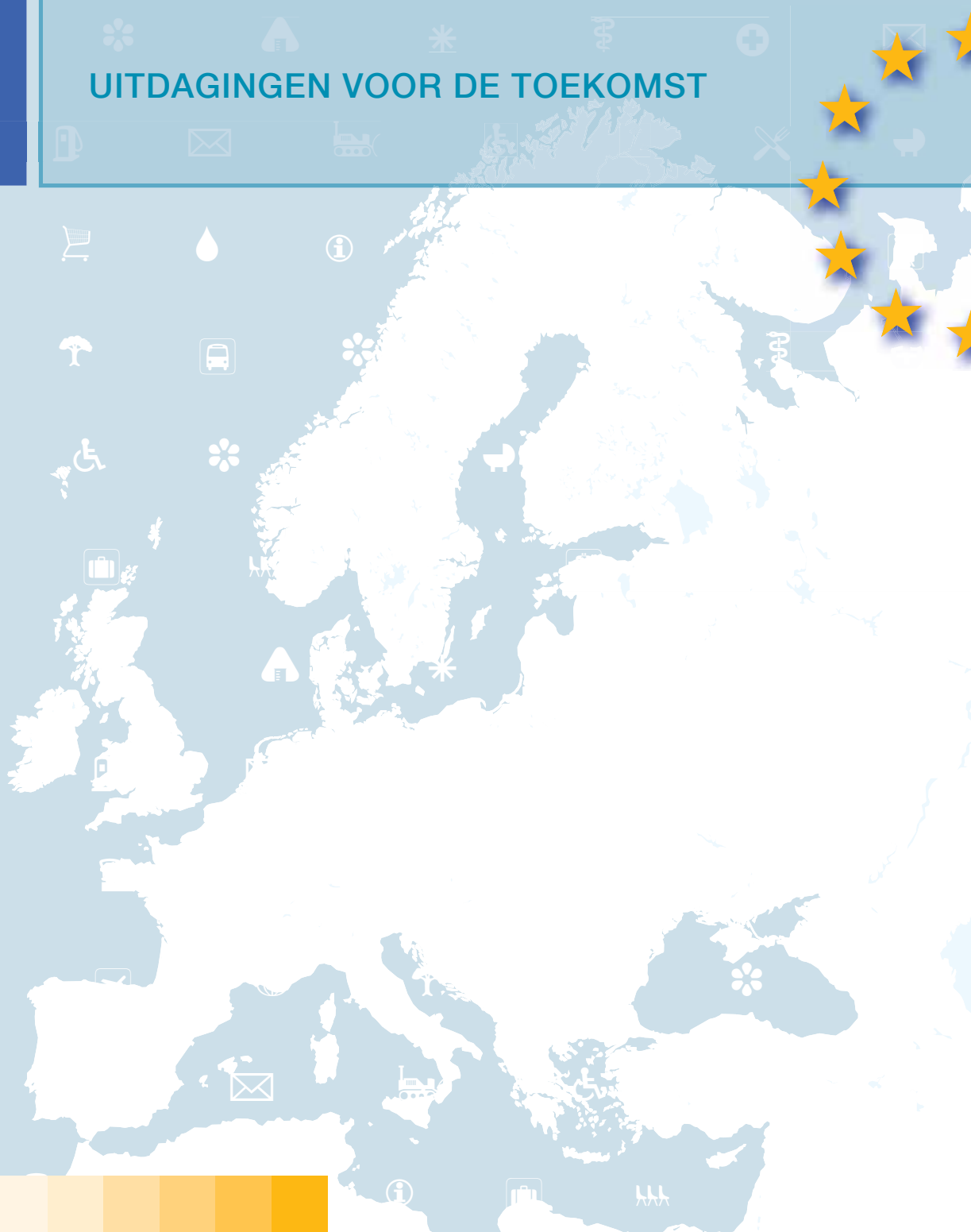
a. Het initiatiefrecht, m.a.w. het recht om wetsvoorstellen te doen, ligt in de Europese Unie bij de Commissie.	
b. De Commissie bestaat uit 27 commissarissen.	
c. De Europese Commissie zetelt in Straatsburg.	
d. Het Europees Parlement werd voor het eerst rechtstreeks verkozen in 1979.	
e. Het Europees Parlement keurt de wetsvoorstellen van de Commissie goed of af.	
f. Er zijn 785 europarlementariërs waaronder 34 Belgen.	
g. De Ministerraad bestaat eigenlijk uit verschillende raden waarin de verschillende lidstaten per onderwerp samenkomen.	
h. De grote beleidslijnen van de Europese Unie worden door de Ministerraad uitgestippeld. Vandaar dat de Ministerraad als 'richtingaanwijzer' van de Unie beschouwd wordt.	
i. Op een Europese Top komen alle staats- en regeringsleiders van de Europese lidstaten samen.	
j. Het Europees Hof voor Justitie oordeelt inzake de naleving van de Europese wetten en regels. Het kan ook boetes opleggen als dat niet het geval is.	

DEEL 3

UITDAGINGEN VOOR DE TOEKOMST

In vijftig jaar tijd is de Europese Unie uitgegroeid tot een belangrijke economische macht, die in vrede leeft. Tijd dus om op onze lauweren te rusten? Helemaal niet. De Unie wordt immers geconfronteerd met diverse interne en externe uitdagingen.

Sinds de komst van tien nieuwe landen op 1 mei 2004 dringt de vraag zich op 'Waar willen we met dat Europa naartoe?'

Het Grondwettelijk Verdrag gaf de marsrichting voor de volgende jaren aan. Omdat Frankrijk en Nederland in een referendum echter nee zeiden, moest er aan een nieuwe tekst gewerkt worden: het Verdrag van Lissabon.

Het nieuwe verdrag legt de spelregels vast hoe een Europa van 27 moet functioneren. Op deze manier is de Unie beter gewapend om een antwoord te vinden op de uitdagingen waarmee ze geconfronteerd wordt. Het zijn er nogal wat.

- ⇒ Welke plaats heeft de Unie op de internationale scène?
- ⇒ Spreekt Europa met één stem?
- ⇒ Hoe het vertrouwen van de burger versterken?
- ⇒ Hoe moet het nu verder met de gemeenschappelijke landbouwpolitiek?
- ⇒ Hoe reageren op de klimaatverandering?
- ⇒ Hoe de economische en financiële crisissen overwinnen?

Europese realisaties worden we snel gewoon. Vrede vinden we doodnormaal, hoewel het er in vele delen van de wereld anders aan toegaat. Welvaart, daar staan we niet bij stil. Idem met de interne markt. Dat er niet echt grenzen meer zijn in de Europese Unie is voor velen evident. Toch zijn die nog maar sinds 1993 geopend. De euro is nog zoiets. Sinds begin 2002 betalen we met de Europese eenheidsmunt. Een fantastisch staaltje van Europese samenwerking, maar nu al heel gewoontjes. Alleen als we op reis nog moeten omrekenen en omwisselen, staan we er even bij stil.

Het is nuttig om de herinnering aan de successen van de Unie levendig te houden. Er waren echter ook periodes van grote twijfel. Kortom, het is belangrijk om het verleden aan boord te houden om de toekomst beter te kunnen voorbereiden.

Copyright © Europese Commissie.

1 Hoe de verbruikers beschermen?

Het Europese beleid is er in wezen op gericht om **de burger te beschermen**.

In de eerste plaats wil Europa de burger beschermen in zijn hoedanigheid als verbruiker. Zo heeft Europa een einde gemaakt aan het monopolie van de overheidsbedrijven in de telecom sector. Op die manier kan de vrije concurrentie spelen, en kunnen de tarieven dalen. Ander voorbeeld: in de jaren tachtig werd de EU geconfronteerd met crisissen in een aantal industrietakken (staal, textiel, scheepsbouw, enz.). De Commissie heeft hier moeten tussenbeide komen om te vermijden dat de Gemeenschap uit elkaar zou vallen. De nationale regeringen gaven namelijk aanzienlijke overheidssubsidies (vooral aan de staalsector), in een poging om hun nationale bedrijven te redden. Veel belastinggeld werd op die manier verspild want elk land gaf pakken geld uit zonder zich om zijn buurlanden te bekommeren. Een **Europese solidariteit** was de enige oplossing, met de afspraak dat hulp van de overheid slechts mocht worden gebruikt om bedrijven te moderniseren en om programma's te financieren voor werknemers die hun baan dreigden te verliezen. Het optreden van de EU is er ook op gericht om de veiligst mogelijke industriële producten op de markt te brengen, door strenge normen op te leggen. Ook op een ander domein beschermt de EU zijn verbruikers tegenover de buitenwereld: door als één blok met **één handelsbeleid** naar buiten te treden. In de Wereldhandelsorganisatie (**WTO** in Genève) spreekt de EU namens al haar lidstaten als het gaat over de verkoop van hun industriële en landbouwproducten in de rest van de wereld.

Maar de wereld verandert. Landen als China en India voegen zich bij de meer traditionele concurrenten van de EU: de Verenigde Staten, Rusland, Japan, Brazilië, Korea enz. **De wereld 'globaliseert' zich** en de Europese bevolking veroudert. Fikse uitdagingen voor Europa, dat zich moet

aanpassen maar tegelijkertijd er moet voor zorgen dat het **zijn 'sociaal model' (modellen)** kan behouden.

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) werd veel besproken en bekritiseerd, hoewel dat wel aan de basis ligt van het feit dat de verbruiker voedingsmiddelen van hoge kwaliteit op zijn bord krijgt. Men vergeet maar al te makkelijk dat er hongersnood heerste in Europa na de Tweede Wereldoorlog! Iedereen beseftte toen hoe belangrijk **een eigen voedselproductie** is. In het EEG-verdrag van 1957 besloten de toenmalige Zes om dat meteen op een ruime schaal aan te pakken en er een Europese materie van te maken. Ze wilden de strategisch belangrijke landbouwsector ook niet aan het spel van vraag en aanbod overlaten. Het Verdrag van Rome formuleerde vijf duidelijke doelstellingen:

- de productiviteit van de landbouw doen stijgen;
- de landbouwers een redelijk inkomen verschaffen;
- een stabiele markt creëren;
- een veilige voedselvoorziening garanderen;
- redelijke prijzen voor de consument verzekeren.

Om dat in de praktijk te brengen, beloofde 'Europa' de landbouwers onbeperkte verkoop tegen een gewaarborgde prijs. De landbouwers waren zeker dat hun oogst altijd zou verkocht worden. Exportsubsidies zorgden ervoor dat de Europese landbouwers hun (duurdere) producten op de (goedkopere) wereldmarkt kwijt konden. Omgekeerd hief Europa een invoertaks op de landbouwproducten die van 'buiten' kwamen. De Europese markt werd dus heel goed afgeschermd. Door dit systeem kreeg de verbruiker een hele waaier goedkope landbouwproducten in zijn supermarkt. Het oorspronkelijke systeem van het GLB functioneerde heel goed. Vanaf de jaren zestig werd het echter **het slachtoffer van zijn succes**. De opbrengst per hectare nam in die periode geweldig toe. De landbouwers produceerden zoveel mogelijk, want ze kregen toch een gewaarborgde prijs voor wat ze oogstten. Het

gevolg was dat de EG massa's overschotten moest opkopen en stockeren. Het was de tijd van de melkplassen en de boterbergen. Soms moesten grote hoeveelheden producten vernietigd worden. Het kostte de belastingbetaler handenvol geld...

Op 15 februari 1971 slagen boze landbouwers erin de vergaderzaal van de ministers van Landbouw binnen te dringen. Ze waren het grondig oneens met de hervormingsplannen van het Europees landbouwbeleid en kwamen met koe en al hun punt maken. Copyright © Europese Commissie

Volgens de cartoonist Fritz Behrendt werd het Europees landbouwbeleid in 1986 met haast onoverkomelijke obstakels geconfronteerd. Copyright © Fritz Behrendt.

De moerzame beklimming van het Euro-obstakel (1986)

Deze documenten zijn beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

In antwoord op de vele kritiek, zowel van binnen- als buitenuit, werd **het GLB hervormd**. Het accent kwam op kwaliteit te liggen, niet meer op kwantiteit. Via directe inkomenssteun besteedt de EU meer aandacht voor plattelandsontwikkeling, een milieu- en diervriendelijke manier van produceren, kwaliteitszorg en voedselveiligheid. Een grote uitdaging voor het landbouwbeleid was de toetreding van tien nieuwe lidstaten op 1 mei 2004. In die landen werkt gemiddeld 15% van de bevolking in de landbouw. Dat is erg veel als je weet dat in de 'EU van de 15' dat cijfer 6% is. Als het bestaande subsidiesysteem zou worden toegepast, zou het GLB financieel gewoon failliet gaan. Daarom werd in 2000 al beslist dat de steun aan de landbouwers uit de 'oude' 15 lidstaten een beetje naar beneden gaat.

? OEFENING 29

Lees de teksten hierboven en beantwoord de volgende vragen:

- Wanneer werd de interne markt gerealiseerd?
- Wat betekent een interne markt en wat is het verschil met een douane-unie?
- Wat is de bedoeling van het concurrentiebeleid van de EU? Waarom is dat nodig?
- Waarvoor staat WTO? Waarmee houdt die zich bezig?

? OEFENING 30

Lees bovenstaande tekst en beantwoord daarna de volgende vragen:

- Wat was de oorspronkelijke doelstelling van het GLB voor de producent (landbouwer) en voor de verbruiker?
- Waarom liep het systeem geleidelijk uit de hand?
- Welke kritiek kwam er vanuit Europa op het GLB en welke van buiten Europa?
- In welke richting werd het GLB hervormd?
- Wat was het probleem met het GLB vanaf 1 mei 2004?
- Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid wordt meestal in één adem genoemd met een ander belangrijk domein dat met voedsel te maken heeft en waarvoor men in Europees verband sterk samenwerkt. Welk?

? OEFENING 31

- Zoek op de webstek van de Europese Unie (http://europa.eu/pol/agr/index_nl.htm) hoeveel procent van de Europese begroting aan het landbouwbeleid wordt besteed.
- Hoe evolueert het landbouwbudget sinds 1970?

2 Economie en geld

De regeringen van de lidstaten van de EU stemmen hun beleid op elkaar af om te zorgen voor geleidelijke groei, tewerkstelling en een competitieve economie. Dit mag natuurlijk niet ten koste gaan van het 'Europees sociaal model' – en het milieu dient beschermd te worden.

De globale strategie dekt zowel het macro-economische, het micro-economische als het tewerkstellingsbeleid. De landen van de EU stellen programma's op van nationale hervormingen, die een combinatie zijn van maatregelen van fiscale en sociale aard die zo goed mogelijk aangepast zijn aan de nationale situatie. Daarbij betrekken ze niet alleen allerlei regionale en lokale besturen, maar ook de 'civiele samenleving' (patronaat, syndicaten, verenigingen, enz.)

De eenheidsmunt

De euro – waarvan de biljetten en de munten sinds 1 januari 2002 in omloop zijn – heeft zowel voordelen voor de particulieren als voor de bedrijven. De particulieren sparen kosten omdat ze niet meer hoeven te wisselen als ze naar het buitenland gaan.

De ontwerpers van het officieel embleem van de euro vonden hun inspiratie in de Griekse letter ypsilon. Ze symboliseerde de bakermat van de Europese beschaving en verwijst naar de eerste letter van het woord Europa. De twee parallelle lijnen symboliseren dan weer de stabiliteit van de euro. Het gaat hier om een grafisch symbool dat je ook bij andere munten terugvindt. Ondermeer bij het pond sterling (£), de dollar (\$) en de yen (¥).

Copyright © Europese Unie.

Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

Verbruikers kunnen makkelijker prijzen vergelijken, wat dan weer de concurrentie stimuleert. Ze betalen minder om geld te transfereren van het ene land naar het andere. Bedrijven profiteren van dezelfde voordelen.

Invoering van de euro

In 2011 gebruiken 17 lidstaten de euro. België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal en Spanje waren er van bij de start (1 januari 2002) bij. Op 1 januari 2007 was het de beurt aan Slovenië en op 1 januari 2008 aan Cyprus en Malta. Slowakije trad in 2009 toe. Op 1 januari 2011 heeft Estland als 17e lid zijn intrede gemaakt. Het is weinig waarschijnlijk dat er voor 2014 nog nieuwe leden bijkomen. Voor Letland, Litouwen, Polen en Zweden is immers nog geen datum vastgelegd. Voor Denemarken en het Verenigd Koninkrijk evenmin trouwens. Die twee landen beslisten om voorlopig buiten de eurozone te blijven.

Naast de stabiliteit van de wisselkoersen, zijn er vier andere criteria waaraan moet worden voldaan om de euro te kunnen adopteren. Het gaat om het renteniveau, het begrotingsdeficit, het inflatiepercentage en de overheidsschuld.

Het **Stabiliteits- en Groeipact** verhindert dat lidstaten beleidsmaatregelen zouden nemen die hun zouden bevoordelen ten koste van andere lidstaten.

Een van de basisprincipes van dit Pact is, dat lidstaten een begroting moeten hebben die het evenwicht benadert of een overschot vertoont. Ingeval van deficit, mag dit niet meer zijn dan 3% van het bruto binnenlands product (BBP). De overheidsschuld mag niet meer bedragen dan 60% van het BBP.

Het Pact werd herzien in 2005. Aan de beide ‘drempels’ werd niet geraakt, maar er werd meer soepelheid voorzien ingeval van een belangrijke vertraging van de economie, of van investeringen in structurele verbeteringen ten gunste van de economie. Maar als de betrokken landen niet ingrijpen om hun economie te verbeteren, kunnen hun correctieve maatregelen worden opgelegd, en zelfs boetes.

Een van de taken die werden toevertrouwd aan de Europese Commissie bestaat in het nagaan of het economisch beleid van elke lidstaat al dan niet in lijn is met de doelstellingen die werden overeengekomen met de EU op het vlak van economie, sociale zaken en milieu.

Elk jaar geven de lidstaten aan de Commissie een gedetailleerd overzicht van hun economisch beleid en hun overheidsfinanciën.

“Minimum 1 euro, bedankt”. Cartoon van Mena over de invoering van de euro en de nieuwe inflatieopstoot in de Spaanse krant ABC. Onate, Juan (coördinatie) Portugal and Spain = Portugal e Espana = Portugal y Espana. 1996-2006 Twenty years of European integration. Association of European Journalists/European Parliament. Madrid vybeditores, 2006, 373 p. ISBN 92-823-2002-2 Copyright © Asociación de Periodistas Europeos. Dit document is beschikbaar op *European Navigator*, www.ena.lu

De rol van de Europese Centrale Bank (ECB)

Sinds de lancering van de Euro (1999 voor de bedrijven, 2002 voor de burgers) werd de verantwoordelijkheid van het monetair beleid van de eurolanden (bijvoorbeeld het beheer van de wisselreserves van de eurozone) verschoven naar de Europese Centrale Bank. De ECB – gevestigd in Frankfurt – staat ook in voor het goed functioneren van de internationale betalingsmechanismen binnen de EU.

De EU en de economische en financiële crisis

In 2007 brak in de Verenigde Staten de crisis van de “subprimes”, een ongewone, maar bijzonder riskante hypotheekvorm, uit. De Amerikaanse huishoudens konden de banken het geld, dat ze ontleend hadden om een woning te kopen, niet meer terug betalen. De reden lag bij de oplopende rente van hun lening, waardoor de som die moest terugbetaald worden voortdurend steeg.

De crisis tastte vervolgens de financiële wereld aan. Omdat de banken hun uitgeleend geld niet meer terugkrijgen, kunnen ze op hun beurt het geld dat ze bij andere banken ontleend hebben, niet meer terugbetalen. Het vertrouwen ebte weg en het hele systeem wordt er totaal door verlamd.

In september 2008 gaat een Amerikaanse grootbank Lehman Brothers over kop. Bij de banken breekt paniek uit, maar ook bij de spaarders die hun geld in failliete banken kwijt raken.

In geen tijd verspreidt de crisis zich over Europa. De Europese Commissie geeft de lidstaten de toestemming om belangrijke (systemische) banken die gevaar lopen, te helpen. In België “redt” de overheid Fortis, Dexia, Ethias en KBC. Ook de Europese Centrale Bank maakt honderden miljarden vrij om de banken aan de nodige liquiditeiten te helpen.

Eind 2008 bereikt de financiële storm de reële economie. Belangrijke sectoren, zoals de autosector, krijgen de volle lading. Alle economen en studiediensten voorspellen voor zowat alle Europese landen een recessie. Concreet betekent dat een daling van de binnenlandse productie gedurende twee trimesters. De gevolgen laten zich raden: vertraging van de internationale handel, hogere werkloosheid en prijsdalingen van de basisproducten.

De Europese replek blijft niet uit. Op 11 en 12 december 2008 raakt de Europese Raad het eens over een pakket van 200 miljard euro om de koopkracht, de groei en de tewerkstelling te stimuleren. Veruit het grootste deel van deze middelen (170 miljard) komt uit de nationale budgetten. De resterende 30 miljard wordt uit de Europese begroting geput of door de Europese Investeringsbank (EIB) voorgesloten.

Dit Europees relanceplan stelt ondermeer voor om meer in professionele vorming te investeren, zodat de werknemers beter gewapend zijn om hun job te behouden of zich opnieuw vlugger in de arbeidsmarkt te integreren. Dit gemeenschappelijk kader van de inspanningen van de lidstaten en de Unie moet de samenhang van het relancepakket aanscherpen en de efficiëntie vergroten.

Tijdens het derde trimester van 2009 komt er een einde aan de economische recessie in de Europese Unie. De uitzonderlijke stimuleringsmaatregelen van de Europese Unie hebben daar ongetwijfeld veel toe bijgedragen. Om de Europese economie in de toekomst beter tegen de crisis te wapenen, ontvouwt de Europese Commissie haar strategisch plan "Europa 2020" (zie kader).

In 2010, op het moment dat de groei zich opnieuw manifesteert, komt Europa nog maar eens in zwaar weer terecht: de Griekse

crisis. In de herfst besliste de regering van Georges Papandreou immers om de waarheid over het Grieks budget te vertellen. Het overheidstekort bedraagt 12,7 procent van het BBP (bruto binnenlands product) en niet 6 procent, zoals de vorige regering beweerde. Meteen belandt Griekenland in het oog van de financiële storm.

De Europese Unie is verdeeld over de aanpak van deze crisis. Tussen Duitsland, de motor bij uitstek van de Europese economie en uitgesproken voorstander van budgettaire zuinigheid, en landen als Frankrijk, die de schulden laten oplopen om het deficit te financieren, is het moeilijk om een vergelijk te vinden. De Unie verliest veel tijd aan eindeloze palavers, met alle gevolgen van dien. Op de financiële markten gaat het van kwaad naar erger. In april 2010 krijgt Griekenland heel slechte punten van een Amerikaans ratingbureau. Het Griekse staatspapier krijgt de "junk-status" en gegeven de impact van zulke waarderingen, staat Griekenland nu aan de rand van de afgrond.

Griekse betoging tegen het bezuinigingsplan van de regering.
Copyright © KKE.

Uiteindelijk bereikte de Unie toch een akkoord over een steunplan van drie jaar voor 110 miljard euro (80 miljard van de eurolanden en 30 miljard van het Internationaal Muntfonds). Als tegenprestatie moest Griekenland echter een drastisch besparingsplan doorvoeren om zijn begrotingstekort te verminderen. Andere landen met een groot deficit,

zoals Spanje, Portugal, maar ook Italië en Ierland, komen eveneens in het vizier. Heel Europa komt in de ban van de soberheidspolitiek: loondaling, hogere taken en belastingen, latere pensioenleeftijd... Maatregelen die door de Europese burger met woede of gelatenheid worden ontvangen.

Strategie «Europa 2020»

Met dit plan wil de Europese Unie de volgende 10 jaar de economische politiek van de lidstaten beter coördineren. «Europa 2020» komt in de plaats van de Lissabonstrategie voor groei en tewerkstelling uit 2000. «Europa 2020» telt vijf grote doelstellingen:

- **Tewerkstellingsgraad** ⇒ voor de bevolkingscategorieën tussen de 20 en de 64 moet de tewerkstellingsgraad van 69 naar ten minste 74 procent stijgen. Vrouwen en ouderen moeten meer of langer werken, terwijl de integratie van migranten in de arbeidsmarkt moet worden opgetild;
- **Onderzoek en ontwikkeling (O&O)** ⇒ in 2020 moet 3 procent van het bruto binnenlands product (BBP) naar R&D gaan. De Commissie zal een indicator bedenken om de intensiteit van onderzoek en innovatie te meten;
- **Milieu** ⇒ de broeikasgassen moeten tegen 2020 met 20 procent verminderen en in geval van internationaal akkoord met 30 procent. Tegelijkertijd moet het aandeel van hernieuwbare energie met 20 procent naar omhoog en ook de energie-efficiëntie moet 20 procent beter;
- **Opleiding** ⇒ het percentage afhakers tot minder dan 10 procent beperken en het aandeel van de 30- tot 34-jarigen die middelbaar onderwijs genoten, op minimaal 40 procent tillen;
- **Sociale inclusie** ⇒ ten minste 20 miljoen mensen uit de armoede en de uitsluiting halen.

? OEFENING 32

Het monetair beleid van de Europese Unie is in handen van de ECB.

- In welke stad is de ECB gevestigd? Wie is de voorzitter?
- Hoeveel lidstaten van de EU maken deel uit van de eurozone?
- Geef twee voordelen en twee nadelen van de euro.

? OEFENING 33

Welk beeld over de «staat van de Unie» blijft er hangen na lectuur van de twee volgende artikels?

Zweep de emoties niet op tegen de Grieken

Door Thomas Klau, hoofd van de Parijse afdeling van de *European Council of Foreign Relations*, in het Duitse tijdschrift *Berliner Republik*.

Het debat dat in Duitsland al enige maanden over de financiële bijstand aan de Grieken wordt gevoerd, heeft de Europese Gemeenschap schade berokkend. Bovendien heeft het attitudes boven water gebracht waarvan we kort geleden nog mochten hopen dat ze in de afgronden van het Duitse verleden waren verdwenen. Duitslands meest gelezen krant *Bild* heeft een campagne vol halfwassen zelfgenoegzaamheid en opgezweept nationalisme over mijn land en volk uitgestort: «De bondskanselier bepaalt voor de failliete Grieken de richting». Een deel van Europa werd de grond ingeschreven. Dat terwijl de kindertijd van honderduizenden bewoners daar voor altijd getekend is door de barbaarsheid van de Duitse staat. Maar laten we bij de beeldtaal blijven: Als alle Grieken platzak zijn, dan zijn wij allemaal kleinkinderen van

de nazi's. En dus zouden we zo beleefd moeten blijven ons te onthouden van hetzes tegen vreemdelingen.

Ook al willen sommigen het misschien niet horen: de Tweede Wereldoorlog is geen Jurassic Park-filmpje van de Europese geschiedenis. Hij leeft in de herinnering van miljoenen Europeanen die hem zelf hebben meegemaakt. Hoe is de politiek in het herenigde Duitsland zo diep kunnen zinken dat *Bild* zijn tirades kon publiceren zonder dat de politiek elite ging steigeren?

Nu staan we voor de test: door de problemen rondom het herenigde Duitsland en door de concurrentie met nieuwe grote mogendheden, is de meerderheid van de Duitsers teleurgesteld in hun verwachtingen over stijgende welvaart. Het goede nieuws: de Duitse democratie lijkt stabiel. Het slechte nieuws: de op één na belangrijkste taak van de Duitse politiek om de onfrisste fascinatie met nationalisme en vreemdelingenhaat te overwinnen staat onder druk.

Sommigen noemen de verandering van het denken «normalisering»: de terugkeer tot de club van landen die zogenaamd «normale» nationale belangen najagen. Dat is onzin. Ten eerste getuigt het van verstandsverbijstering om in een tijd van wereldwijde problematiek sentimenteel nationalistische gedragsmodellen tot norm voor de toekomst te verklaren. Ten tweede is de voorstelling als zou West-Duitsland in het tijdvak tussen Adenauer en Kohl-Fisher ervan hebben afgezien om voor zijn eigen belangen in Europa op te komen ahistorisch en onjuist.

Het concurrentiestelsel in de Europese Unie, de groei van de macht van het Europees Parlement, de inrichting van de monetaire unie en de uitbreiding naar Oost-Europa dragen stuk voor stuk meer de stempel van Duitsland dan dat van

enig ander Europees land. Het ogenschijnlijk zo altruïstische Duitsland heeft juist door zijn terughoudende stijl meer dan enig ander land de ordening van het Europees continent meebepaald. Aanvankelijk ging het er misschien om West-Duitsland legitimiteit te verschaffen als politieke speler in Europa en daarbuiten. Maar sinds Helmut Schmidt is er sprake van wijze belangenpolitiek, van succesvolle export van Duitse ideeën en modellen.

Wie de eerste vijf of zes naoorlogse decennia nu voorstelt als een tijdvak waarin geldverschaffer Duitsland zich voortdurend ondergeschikt maakte aan de belangen van de Europese partners, lijdt aan paranoïde waan. Wij kennen deze paranoia uit de Duitse geschiedenis: de primitieve, kortzichtige en anti-Europese propaganda van dit moment komt overeen met de «plaats-onder-de-zon»-ideologie van keizer Wilhelm de Tweede. Toen zorgde juist «normalisering» voor de impulsen die de Germaanse politiek honderd jaren geleden al op een dwaalspoor brachten.

Met snoeven proberen zijn overwicht te bewijzen: «Aan onze bondskanselier bijt Europa zich de tanden stuk». Dat was verbonden met provincialistische minderwaardigheidsgevoelens: de eeuwige vrees van het Duitse burgermannetje om door sluwe buitenlanders op de een of andere manier om de tuin te worden geleid.

De oorlogen in Joegoslavië hebben onze generatie geleerd dat de geschiedenis gevaarlijk kan zijn. Een van de trieste specialiteiten van het Duitse verleden is dat er sinds de godsdienstoorlogen praktisch geen periode is geweest waarin het Duitse politieke bewustzijn zich positief kon ontwikkelen. Met name bijvoorbeeld de dertigjarige oorlog, bij uitstek een Duitse oercatastrofe, die zich uitgerekend in de eeuw van het ontstaan van de Europese moderniteit voordeed. Of de vlag

van nationalisme tijdens de strijd tegen Napoleon. Vervolgens het versmelten van de Duitse nationale gedachte met de grenzenloze militaire cultus van de Pruisische staat, de basis voor de waanzinnige politiek van de primitieve Wilhelm de Tweede; de chaotische episode van de Weimarrepubliek, gevolgd door de catastrofe die Adolf Hitler heeft aangericht.

Wie naar dit panorama kijkt, wie met voorbijgaan aan Bach en Goethe de Duitse geschiedenis als louter politiek beziet, die moet het tijdvak begonnen met Adenauer (en hopelijk niet afgesloten met diens achterkleinzoon Joschka Fischer) als een kostbare erfenis koesteren. Als een historisch wonder, bijna het enige moment dat Duitse politiek in Europa van kloek staatsmanschap getuigde en overwegend fatsoenlijk bedreven werd. Het democratische deel van Duitsland heeft in deze, naar het heet, abnormale decennia er niet van afgezien om zijn belangen op nuchtere, soms ook harde manier te behartigen, maar zonder alleen bezig te zijn met de eigen vlag.

De door velen gewenste huidige «normalisering» in de omgang met nationale gevoelens is niets anders dan een bewuste breuk met de enige succesvolle periode uit de jongste Duitse geschiedenis. In bijna geen ander land is dit terugverlangen naar de vermeende normaliteit van een nationalistisch gestemd tijdvak zo gevaarlijk en zo verkeerd als in Duitsland. Waar zijn dan onze Duitse voorbeelden, als wij de kloeke, moderne, verlichte stijl van onze naoorlogse decennia voor verouderd verklaren? «Aan onze keizer (pardon: aan onze bondskanselier) verbijt Europa zich de tanden». Wilhelminisme van de zuiverste graad. Reactionair, politiek gif, dat in het Duitsland van de 21ste eeuw niet mag voorkomen.

Verhofstadt: 'Speculanten bewijzen Europa enorme dienst'

Interview van Guy Verhofstadt door Caroline De Gruyter in *NRC Handelsblad* (12/05/2010).

Guy Verhofstadt, Europees parlamentslid en fractieleider van de Europese liberalen. Copyright © Europees Parlement.

«Tot nu toe was er niet echt een middel om de eurolanden tot discipline te dwingen. Dat is nu afgelopen.» Guy Verhofstadt, voormalig Belgisch premier en tegenwoordig leider van de liberale fractie in het Europees Parlement, is tevreden.

Niet alleen maakten Europese leiders dit weekend met 500 miljard euro aan potentiële leningen voor zwakke eurolanden «een krachtig gebaar» voor de stabiliteit van de euro. Het Internationaal Muntfonds (IMF) legt daar 250 miljard euro bij. Volgens Verhofstadt draagt dit systeem ook de kiem van structurele hervormingen in zich die absoluut essentieel zijn.

«Omdat deze leningen alleen gegeven kunnen worden aan lidstaten die drastisch saneren en herstructureren, versterkt dit systeem het Stabiliteitspact.» Na maandenlang bakkeleien over nationale instrumenten om de Griekse crisis op te lossen, hebben de eurolanden volgens hem eindelijk gekozen voor de krachtige, Europese methode: euro-obligaties. «Ik heb

maanden geroepen dat bilaterale leningen het probleem niet oplossen. Euro-obligaties met een collectieve garantie waren het enige antwoord.»

Slechts 60 miljard van de 500 komt uit de Europese begroting. Maakt u het niet Europeeser dan het is?

«Nee, de Europese Commissie kan 60 miljard euro aan leningen afsluiten op financiële markten met de Europese begroting als onderpand, en 440 miljard euro met garanties van eurolanden. Nederland bleef tot elf uur zondagavond met Duitsland bij bilaterale leningen zweren, maar het zijn toch garanties geworden. En de Commissie zal alles voorstellen en uitvoeren. Uiteraard moet de lidstaten en het parlement het goedkeuren. Zo gaat het met alle Europese besluitvorming. Dit systeem is Europees want iedereen legt zijn gewicht erin. Gebundeld.»

Waarom spreekt u van «euro-obligatie»?

«Omdat het euro-obligaties zijn! Zo noemt men dat toch als een Europese instelling op de financiële markten geld leent? Hier, lees de tekst: 'The Commission shall be empowered to contract borrowings on the capital markets'.»

Waarom noemen de ministers het geen obligaties?

«Euro-obligaties zijn een, eh...»

Taboe?

«Ja. In plaats van het woord hoor je 'tuut'.»

Het akkoord betreft toch een tijdelijk mechanisme, voor drie jaar, dat alleen wordt gebruikt als het nodig is?

«Dat zegt men. Dat is beloofd aan Nederland en Duitsland, zodat zij hun eis voor bilaterale leningen zondagavond loslieten. Ik denk niet dat het tijdelijk is. En misschien moet het wel gebruikt worden. De kwestie Griekenland bewijst dat

de eurozone een crisismechanisme nodig heeft. Dat moet je achter de hand hebben om op zeker moment, als er een verzwakking van de euro is, krachtig op te treden. Iedereen is het daarover eens, maar tot nu toe dachten sommige landen dat je dat niet Europees hoeft te regelen omdat het bilateraal kon. Vijf maanden lang is daarover gebakkeleid, alsof dat kan in een moderne tijd waarin financiële markten globaal functioneren en ogenblikkelijk reageren. Je zag het misgaan. Pas toen de stabiliteit van de euro in gevaar kwam en een internationale obligatiecrisis dreigde, hebben de eurolanden een Europees systeem gekozen. Met de rug tegen de muur.»

Waarom versterkt dit systeem het pact? Gezien de reacties van de markten willen beleggers ook antwoord op deze vraag.

«Omdat de voorwaarden streng zijn. Eurolanden moeten ongelooflijk bezuinigen en hervormen om leningen te krijgen. Ze hebben dus geen keus.»

Het Pact heeft toch al harde voorwaarden? Waarom zou dit nu ineens wel werken?

«Omdat er leningen achter zitten. Eurolanden hebben er direct belang bij als iedereen de regels respecteert. Dit systeem garandeert geloofwaardigheid en liquiditeit. Geloofwaardigheid omdat instellingen als de Commissie en de Europese Centrale Bank (ECB) het systeem beheren. Liquiditeit omdat er collectieve financial power achter zit. Met bilaterale leningen heb je het één noch het ander. Ook voor de toekomst is dit een goed instrument. Al is het niet het enige instrument.»

Waar denkt u verder aan?

«Een Europees Monetair Fonds en permanente euro-obligaties. Je ziet overal ideeën in die richting. Econoom

Paul De Grauwe heeft een voorstel gedaan. De denktank Bruegel stelt de 'blue bond' voor, waarbij de schuld van de lidstaten in tweeën wordt gedeeld, zodanig dat er altijd een druk op de lidstaten is om zelf te saneren. Als de eurozone de voorwaarden sterker maakt, is dat goed voor iedereen. Het IMF zegt hetzelfde: eerst saneren, anders geen leningen. Je moet keihard zijn. Dat kan Europa. In Madrid en Lissabon werden deze week verdere bezuinigingen aangekondigd. Die les hebben we nu geleerd.»

Sommigen waarschuwen dat dit niet betekent dat politici ineens het Europees licht hebben gezien.

«Mee eens. Soms heb je crisissen nodig om doorbraken te forceren. Iets dergelijks gebeurde met het Europees aanhoudingsbevel. Daar is twintig jaar over gesproken. Toen kwam 9/11. Binnen de kortste keren was het aanhoudingsbevel er.»

Europa is de laatste jaren meer intergouvernementeel geworden. Was afgelopen weekend een omslag?

«Eén zwaluw maakt nog geen zomer. Commissie, lidstaten en parlement vechten om drie grote dossiers, met als onderlinge vraag: doen we het intergouvernementeel of communautair? Het eerste is financiële supervisie. Het parlement vindt dat landen teveel macht bij nationale toezichthouders laten. Wij pleiten vooral bij pan-Europese banken en instellingen voor meer macht voor één Europees toezichthouder. Het tweede dossier is «Europa 2020», de langetermijnstrategie voor de Europese economie. Lidstaten willen de vooruitgang zelf monitoren. Wij zeggen: sorry, dat moet de Commissie doen. Kijk hoe de economische kloof tussen Duitsland en Griekenland heeft kunnen groeien. Dan begrijp je meteen dat landen dat zelf niet kunnen. Dossier nummer drie is de Europese diplomatieke dienst. Er ligt een geslachtsloos voorstel om haar ergens tussen Commissie en Raad te laten

zweven. Maar als 90 procent van het geld van de Commissie komt, waarom zou je dat daar dan wegzuigen? En het scheidt een precedent. Wat halen we nog meer bij de Commissie weg?»

U lijkt Europeser dan de Commissie.

«Ik zeg steeds tegen Barosso: neem initiatief, verander uw attitude! Voorstellen doen die het Europees belang dienen, is zijn plicht. Dat moet je doen, ook al haal je die niet binnen. Dacht u dat Jacques Delors er altijd in slaagde? Welnee. Ook toen hij de interne markt en de EMU lanceerde, zei geen land zomaar 'oké'. Je moet veel vragen om weinig te krijgen.»

Dit weekend legde Barroso als enige een voorstel voor een crisismechanisme op tafel.

«Precies, zo moet het . Het is niet eens sterk gewijzigd. De Commissie moet de motor zijn voor Europese integratie. Zo niet, dan beslissen de lidstaten alles. Dan ga je de kamer binnen met een paard en kom je naar buiten met een kameel. Soms is dat gevaarlijk.»

Men zegt dat u liberale commissarissen aanspoort kritisch te zijn tegen Barroso. Klopt dat?

«(Grinnikt) «Inderdaad. Er zijn acht liberale commissarissen. Die hebben zware posten. Rehn op monetaire zaken. De Gucht, handel. Kroes, digitale agenda. Wij bereiden samen dingen voor. Wij willen de meest Europese groep zijn in het parlement. Wij vinden dat de Commissie niet meteen compromissen moet maken met lidstaten. Maak een goed voorstel, vecht ervoor! Lidstaten zijn lidstaten. Die geven niet zomaar macht aan de Commissie. Tenzij ze zien: dit is goed voor ons.»

Vinden regeringen nationale belangen in crisistijd belangrijker?

«De trend was de voorbije tien jaar: politiek is nationaal. De crisis versterkt dat. Iedereen kruipt in zijn schulp. Er is protectionisme. Sommigen misbruiken de Griekse crisis om binnenlands politieke redenen.»

Was Merkel Griekenland aan het 'waterboarden', omdat ze verkiezingen had?

«Ja, en uiteindelijk krijg je dat zelf op je brood: er kwam een vertrouwenscrisis in het eurosysteem. Dat doet me denken aan Gerrit Zalm, de vroegere Nederlandse minister van Financiën. Die riep altijd: »Veel te duur!« Toen kwam het Europees referendum. De kiezers stemden tegen. Waarom? Ze vonden Europa te duur. Mensen luisteren naar hun leiders. Stemmen hun gedrag en mening af op wat die zeggen.»

Als Merkel zegt dat de kiezer leningen voor Griekenland niet accepteert, dan accepteert hij ze ook niet?

«Voilà. Weinig ministers en regeringleiders hebben hun burgers uitgelegd wat er echt speelde. Namelijk wat Delors bij de geboorte van de euro al zei: met alleen een monetaire unie komen we er niet. Voor een stabiele munt is ook een politieke unie nodig. Die is er om allerlei redenen niet gekomen. Dat wreekt zich nu. De markten zagen dat. Ze zijn er bovenop gesprongen. Ze testten onze bereidheid om van Europa een effectieve unie te maken. In dat opzicht bewijzen speculanten Europa een enorme dienst. Door druk op de euro uit te oefenen hebben ze in enkele dagen meer verwezenlijkt dan wij politici in jaren.»

En nu?

«Nu moeten we een hechtere unie maken om herhaling te voorkomen. Met meer samenwerking , meer dwang en betere controles.»

Nederlanders zeggen: wij zijn zuinig geweest, wij gaan ons niet aan Mediterrane landen aanpassen?

«Een aantal landen heeft de zaken beter op orde, economisch en budgettair. Als anderen niet doen wat jij wilt, kun je twee dingen doen: breken of nieuwe mechanismen bedenken om hen te dwingen jou te volgen. Ik pleit voor dat laatste. We moeten een hechtere economische unie maken, een 2020-strategie met sancties. Met sticks and carrots. Sommige landen hebben dat meer nodig dan andere. Mijn eigen land bijvoorbeeld. Om tot de unie te kunnen toetreden moesten we jaren saneren. De schuld moest terug van 130 procent naar 80 procent. Zonder de druk van Europa hadden we de begroting nooit zo snel op orde gekregen.»

Een speciale actie binnen de structuurfondsen is **'INTERREG'**. Uit dat fonds komt er geld voor Europese regio's (of korter gezegd Euregio's) die aan beide zijden van een landsgrens liggen en samenwerken. Voor 2000-2006 hebben alle deelnemende provincies 104 miljoen euro gekregen voor grensoverschrijdende projecten. Voorbeelden van Interreg-projecten uit het Benelux Middengebied zijn 'In-Com-Clusie' (bevorderen van de intergratie van kinderen met een handicap) en het project 'Integratie door kinderrechteneducatie'. In de Euregio Maas-Rijn werden o.m. de projecten 'Caro Ligua' (samenwerking tussen scholen om de Euregionale talenkennis te verbeteren) en 'After Cage' (samenwerking tussen musea, collecties en archieven uit de Euregio) gesubsidieerd.

De situatie is veranderd sinds de toetreding van tien nieuwe lidstaten in 2004. Het BNP van de nieuwkomers varieert van 72% van het EU-gemiddelde (voor Cyprus) tot 35-40% voor Estland, Letland en Litouwen. Vanaf 2000 voorziet de EU speciale programma's voor het economische herstel van de nieuwkomers. Doelstelling: zo snel mogelijk een zekere welvaart bereiken. De vraag is natuurlijk of de 'oude' landen bereid zijn om die solidariteit ten voordele van de 'nieuwe' landen vol te houden. Met een bevolkingstoename van 20% bij de uitbreiding, maar een toename van slechts 5% van het BBP – de gecumuleerde rijkdom van alle lidstaten – is het duidelijk dat er prioriteiten moeten worden gesteld. Concreet betekent dat relatief minder fondsen voor de '15' en meer voor de nieuwelingen. Sommigen beweren dat er te veel gedaan wordt voor de nieuwe lidstaten, ten koste van de oude... Maar daar is niets van aan! De hulp aan de economische – en dus sociale – ontplooiing van de nieuwe lidstaten begint nu al zijn vruchten af te werpen. De uitvoer van de '15' naar de '10' is tussen 2001 en 2005 toegenomen met 4,6%. Dat betekent met andere woorden dat de bedrijven en de tewerkstelling in de 'oude' landen al vóór de toetreding van de nieuwe landen in 2004 hebben kunnen profiteren van nieuwe afzetmarkten.

Is Europa niet sociaal genoeg?

Een van de grootste punten van kritiek op de Europese Unie is dat ze niet sociaal genoeg zou zijn. Is dat ook zo? Wel, men moet 'aan Caesar geven wat aan Caesar toekomt' zoals men zegt. Je moet er eerst en vooral van uit gaan dat de EU op zich niet de bevoegdheid heeft om sociale wetten uit te vaardigen. Dat is de bevoegdheid van de nationale regeringen. Anderzijds is het ook zo, dat er al een 'Sociaal Europa' bestaat sinds de jaren '50. Het allereerste Europese verdrag (EGKS) beschikte al over belangrijke fondsen ten voordele van de werknemers in de steenkolenmijnen en de staalindustrie. Sinds 1957 helpt het Europees Sociaal Fonds (ESF) de landen van de EU in hun strijd tegen de werkloosheid door middel van concrete acties die gericht zijn op beroepsopleiding. Zo besteedde het ESF tussen 1960 en 1973 het equivalent van 400 miljoen euro voor de opleiding van één miljoen werknemers doorheen gans Europa en hielp het 700.000 werknemers aan een nieuwe baan. Een ander voorbeeld: tussen 1994 en 1999 kon België rekenen op een budgettaire bijdrage van 700 miljoen euro voor de opleiding en de tewerkstelling van langdurige werklozen – vooral jongeren.

Al op het einde van de jaren '70 trok de Europese Commissie aan de alarmbel met betrekking tot de onrustwekkende toename van de werkloosheid bij jongeren van minder dan 25 jaar. Dat heeft geleid tot concrete financiële maatregelen voor hun opleiding en hun mobiliteit. Het Europees Sociaal Fonds heeft diverse acties gesteund in alle lidstaten en onder vele vormen, onder andere:

- ⇒ Het aanleren van nieuwe technologieën;
- ⇒ De opleiding van jonge, ongeschoolde werklozen;
- ⇒ Gelijke kansen man/vrouw;
- ⇒ Wisselopleidingen (school/bedrijf) voor min 20-jarigen;
- ⇒ De strijd tegen sociale uitsluiting die o.a. gehandicapten en langdurig werklozen treft.

In totaal besteedde de EU 210 miljard euro om deze acties te ondersteunen. Conclusie: men moet niet op de pianist schieten. Het sociale Europa bestaat, maar de draagwijdte van zijn acties hangt voor een groot deel af van de goede wil van de nationale regeringen. Een recent voorbeeld: de Europese Commissie stelde een extra bijdrage voor aan het ESF om de effecten van bedrijfssluitingen en uitwijkingen van bedrijven tegen te gaan. Sommige regeringen hebben dit geweigerd!

? OEFENING 34

Beantwoord de volgende vragen:

- Wat is de bedoeling van het regionaal beleid?
- Op welke twee fondsen steunt het regionaal beleid? Wat is het verschil tussen die twee?
- Wat betekent het woord 'cohesie'? Waarom zou men de 'cohesiefondsen' zo noemen?
- Voor het geven van Europese steun aan de tien nieuw bijgekomen EU-lidstaten, wordt wel eens de vergelijking gemaakt met het Marshallplan van na WO II. Leg uit.

? OEFENING 35

Lees bovenstaande tekst en beantwoord onderstaande vragen:

- Wat was de eerste aanzet tot een sociaal Europa? Wanneer was dat?
- Waarom komt een Europees sociaal beleid zo moeilijk van de grond?

? OEFENING 36

Lees de volgende uitspraken:

- 'In Europa is concurrentie een religie geworden. Bij de start van de Europese Unie was concurrentie geen doel op zich, maar een middel om meer welvaart of een betere service

te creëren. Nu niet meer. Het sociale deeltje is verworden tot een ornamentje. Terwijl het net omgekeerd moet zijn.'

- 'De term 'sociaal Europa' is in feite een pleonasme. De Europese Unie is een economisch project, dat per definitie ook een sociale dimensie heeft.(...) De roep om een sociaal Europa heeft nooit luider geklonken dan vandaag. Toch is het verre van duidelijk wat er met die vraag bedoeld wordt, want de Unie heeft wel degelijk een sociaal gelaat. Alleen een gecombineerde economische en sociale aanpak werpt vruchten af. In geen geval mogen eenzijdige economische eisen onze economie verstikken, net zo min als sociale wantoestanden toelaatbaar zijn onder het mom van economische ontwikkeling. Je bouwt geen sociaal paradijs op een economisch kerkhof'.
  - Geef de kern van de twee uitspraken.
  - Kan je de 'politieke kleur' van beide auteurs achterhalen? Verklaar je antwoord.
  - Wat bedoelt de tweede auteur met 'Je bouwt geen sociaal paradijs op een economisch kerkhof'?
  - Welke visie komt het meest overeen met je eigen standpunt? Waarom?

? OEFENING 37

Om competitief te blijven in een geglobaliseerde wereld en om de kosten van de vergrijzing op te vangen, wordt in heel wat Europese landen nagedacht over de hervorming van hun sociaal model. De drie meest bekende sociale modellen zijn het Angelsaksisch, het Scandinavisch en het Rijnland model. Verbind het sociaal model met de juiste definitie.

- Model dat erop gericht is zoveel mogelijk jobs te creëren en sociale zekerheid beschouwt als het ultieme vangnet.
- Model dat steunt op volwaardig werk, goede sociale bescherming en sociaal overleg.
- Model waarbij het systeem van sociale zekerheid gericht is op activeren.

4 Een onderzoeks- en milieubeleid ten dienste van nieuwe 'producten'

Het aanmoedigen van het onderzoek en het beschermen van het milieu draagt uiteraard bij tot het verbeteren van de levenskwaliteit van de burgers. Maar men staat er meestal niet bij stil dat ze ook een positief effect hebben op de tewerkstelling en op de creatie van nieuwe producten.

Hoewel de EU op het gebied van **onderzoek** wereldwijd koploper is voor tal van technologieën, krijgt zij steeds meer te maken met concurrentie, niet alleen vanwege haar traditionele concurrenten – de Verenigde Staten en Japan – maar nu ook van China.

Het onderzoeksbeleid heeft een **Europese dimensie** nodig, want de landen van de EU kunnen niet op hun eentje de wedren winnen tegen de grote spelers (USA, Japan, China).

Bij de koplopers blijven

Het is voor de EU niet gemakkelijk om concurrentieel te blijven. De investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) bedroegen in 2003 1,93% van het BBP, tegenover 2,59% in de VS en 3,15% in Japan. China bleef steken op 1,31%, maar de O&O uitgaven nemen daar wel elk jaar met 10% toe. De EU heeft zich ten doel gesteld om de uitgaven voor onderzoek tegen 2010 te verhogen tot 3% van het BBP en tegelijkertijd het aandeel van de particuliere ondernemingen in het totale bedrag te verhogen tot 67% (vergeleken met 56% in 1999). In de praktijk stagneren de totale uitgaven voor onderzoek en innovatie in de EU doordat de bedrijven minder in O&O investeren. Als er geen trendbreuk komt, zal de EU er niet in slagen haar algemene doelstelling te laten financieren. Bovendien zullen de uitgaven voor O&O dan niet boven de

2,2% van het BBP uitkomen, een niveau dat China dan naar verwachting ook zal hebben bereikt.

Financiering van het onderzoek

Voor de periode van 2007 tot 2013 wordt meer dan 50 miljard euro uitgetrokken voor onderzoek. Dat is meer dan het dubbele van de middelen die beschikbaar waren voor de periode 2000-2006.

De prioriteiten van het door de EU gefinancierde onderzoek zijn toegespitst op transnationale projecten op negen prioritare gebieden: 1) gezondheid, 2) voeding, landbouw en biotechnologie, 3) informatie- en communicatietechnologie, 4) nanowetenschappen, 5) energie, 6) milieu (met inbegrip van het probleem van de klimaatverandering), 7) vervoer (inclusief lucht- en ruimtevaart), 8) sociaal-economische en geesteswetenschappen en 9) veiligheid en ruimtevaart.

EU-Commissaris Maire Geoghegan-Quinn, verantwoordelijk voor onderzoek, innovatie en wetenschap, op bezoek in het Instituut voor Referentiematerialen en -Metingen (IRMM) in Geel. Het instituut heeft ongeveer 340 mensen uit alle lidstaten van de EU in dienst en heeft als belangrijke taak om een gemeenschappelijk en betrouwbaar Europees meetstelsel te ontwikkelen. Het IRMM is wereldleider in het domein van de wetenschappelijke metrologie en is één van 's werelds belangrijke producenten van gecertificeerde referentiematerialen. Het is tevens een internationaal erkend expertisecentrum op het vlak van de voeding- en veevoederveiligheid. Copyright © Europese Commissie.

De EU betaalt doorgaans 50% van het onderzoek, maar kleine en middelgrote ondernemingen kunnen subsidie krijgen tot 75% van de kosten.

Naar een milieuvriendelijke kernenergie

Een van de energiebronnen van de toekomst die met EU-subsidies wordt ondersteund is een milieuvriendelijk, maar technologisch uiterst ingewikkeld alternatief voor de techniek van kernsplijting die momenteel in kerncentrales wordt toegepast. Samen met Canada, China, Japan, Korea, Rusland en de Verenigde Staten werkt de EU in het ITER-project aan plannen voor een eerste kernfusie-installatie die evenveel elektriciteit zal produceren als een normale elektriciteitscentrale. De ITER-reactor zal in het Franse Cadarache worden gebouwd. Deze reactor, maar ook de knowhow die met de bouw van de reactor wordt verzameld, wordt gezien als een enorme stap vooruit op de weg naar elektriciteitscentrales die veilig, duurzaam, milieuvriendelijk en economisch levensvatbaar zijn.

Galileo en de ruimte

De EU hecht steeds meer belang aan haar rol in de ruimte. Zij leidt het Galileo-project voor de volgende generatie van wereldwijde satellietnavigatiesystemen, die voor een hele reeks toepassingen kunnen worden gebruikt, van een doelmatiger verkeersbeheer tot opsporing- en reddingsacties. Galileo is een technologische doorbraak die de samenleving naar alle waarschijnlijkheid radicaal zal veranderen, zoals de mobiele telefonie dat nog niet lang geleden gedaan heeft.

De EU heeft eveneens een samenwerkingsprogramma met het Europees Ruimteagentschap voor draagraketten en op gebieden zoals satellietcommunicatie, bemande ruimtevluchten en microzwaartekracht. Het project 'Wereldwijde monitoring voor

milieu en veiligheid' moet het mogelijk maken om milieu- en veiligheids crises en conflictsituaties in de wereld te voorzien en te bezweren.

Het milieubeleid van de Europese Unie is gebaseerd op de overtuiging dat strenge milieunormen een stimulans vormen voor innovatie en tevens nieuwe kansen bieden voor het bedrijfsleven. Het milieubeleid is dan ook sterk verweven met het economisch en sociaal beleid.

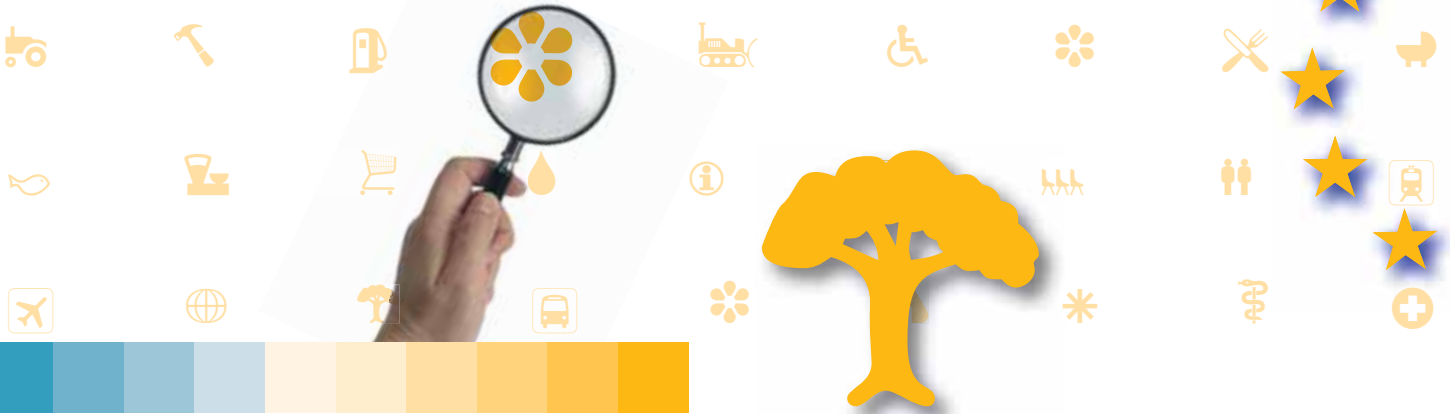
De hoeksteen van de milieuactie van de EU is het programma 'Milieu 2010: Onze toekomst, onze keuze', dat zich richt op:

- ⇒ klimaatsveranderingen en wereldwijde opwarming;
- ⇒ natuurlijke habitats en in het wild levende dieren;
- ⇒ milieu- en gezondheidsproblemen;
- ⇒ natuurlijke rijkdommen en afvalbeheer.

In het actieprogramma wordt beklemtoond dat het belangrijk is:

- daadwerkelijk toe te zien op de naleving van de bestaande milieuwetgeving;
- te kijken naar de milieueffecten van maatregelen op alle relevante beleidsdomeinen van de EU (bvb. landbouw, internationale ontwikkeling, energie, visserij, industrie, interne markt, vervoer);
- het bedrijfsleven en de consument nauw te betrekken bij de keuze van oplossingen voor bestaande milieuproblemen;
- de burger de nodige informatie te verstrekken zodat hij milieuvriendelijke keuzes kan maken;
- meer aandacht te besteden aan efficiënt grondgebruik, met het oog op de bescherming van natuurlijke habitats en landschappen en het aanpakken van stedelijke verontreiniging.

Europa is al meer dan 30 jaar bezig met milieubescherming. Dat heeft zich geconcretiseerd in strikte controles en normen

op een aantal domeinen: van lawaaihinder tot afvalstoffen, van chemicaliën tot uitlaat van auto's, van zwemwater tot de uitbouw van een netwerk over de hele EU dat het hoofd moet bieden aan milieurampen zoals bosbranden of ongevallen met olietankers.

Algemeen gezien is het de bedoeling overal in de EU een gelijkwaardig beschermingsniveau te waarborgen, met voldoende flexibiliteit om in te kunnen spelen op plaatselijke omstandigheden. Er moet ook een evenwicht worden gevonden tussen milieubescherming en de noden van het bedrijfsleven, dat zijn internationale concurrentiekracht niet mag verliezen.

Het volledige beleid is gebaseerd op het beginsel 'de vervuiler betaalt'. De betalingen kunnen verschillende vormen aannemen: investeringen in systemen van inzameling, recyclage of verwijdering van gebruikte producten, of een door het bedrijfsleven of de consument betaalde heffing voor het gebruik van milieuonvriendelijke producten, zoals bepaalde soorten verpakkingen.

Milieuproblemen zijn soms veeleer 'potentieel' dan 'feitelijk'. In dergelijke gevallen hanteert de Commissie het zogenaamde 'voorzorgsbeginsel'. Dat wil zeggen dat zij beschermende maatregelen voorstelt als de risico's reëel lijken te zijn, zelfs als er geen absolute wetenschappelijke zekerheid bestaat.

Als onderdeel van haar strategie ter bestrijding van klimaatverandering in het kader van het **Kyoto protocol** heeft de EU als eerste een systeem voor de handel in emissierechten ingevoerd. Regeringen in de EU landen stellen voor de industrie en de energiesector bepaalde quota vast om de uitstoot te beperken van koolstofdioxide, het belangrijkste broeikasgas. Bedrijven die niet hun volledige quotum gebruiken, kunnen de rest verkopen aan bedrijven die hun emissieplafond dreigen te overschrijden.

Vele milieuproblemen stoppen niet aan de grenzen van de EU. De EU heeft dan ook verscheidene internationale programma's en overeenkomsten ondertekend inzake een hele reeks problemen, zoals zure regen, biodiversiteit, klimaatverandering en broeikasgassen, woestijnvorming, gevaarlijke afvalstoffen, olierampen op zee, persistente organische verontreinigende stoffen, de bescherming van rivieren, zeeën en de tropische wouden.

Het milieubeleid verschuift van het louter toezicht uitoefenen op het gebruik van specifieke producten of stoffen, naar het aanmoedigen van veiliger alternatieven en het nadenken over wat er dient te gebeuren wanneer een product wordt afgedankt. Zo moet al bij het ontwerp van een auto de nodige aandacht gaan naar de wijze waarop de onderdelen kunnen worden gerecycleerd of verwijderd wanneer het voertuig wordt afgedankt.

Na de ontgoochelende resultaten van de VN-top over de klimaatverandering (december 2009) in Kopenhagen blijft de EU hopen dat er tijdens één van de volgende toppen toch nog een ambitieus akkoord uit de bus komt. Tegen 2020 wil de Unie een daling van de broeikasgassen met 20 procent in vergelijking met 1990 doorvoeren. Zelf wil de EU tot 30 procent gaan, indien de andere industrielanden, ondermeer de Verenigde Staten, een gelijkaardige inspanning doen.

Nicolas Sarkozy in 2020: "Sorry, we hadden de klimaatcatastrofe kunnen stoppen... We hebben het echter niet gedaan." Campagne van Greenpeace voor de VN-top van Kopenhagen in 2009. Copyright © Greenpeace.

De burger aan het woord

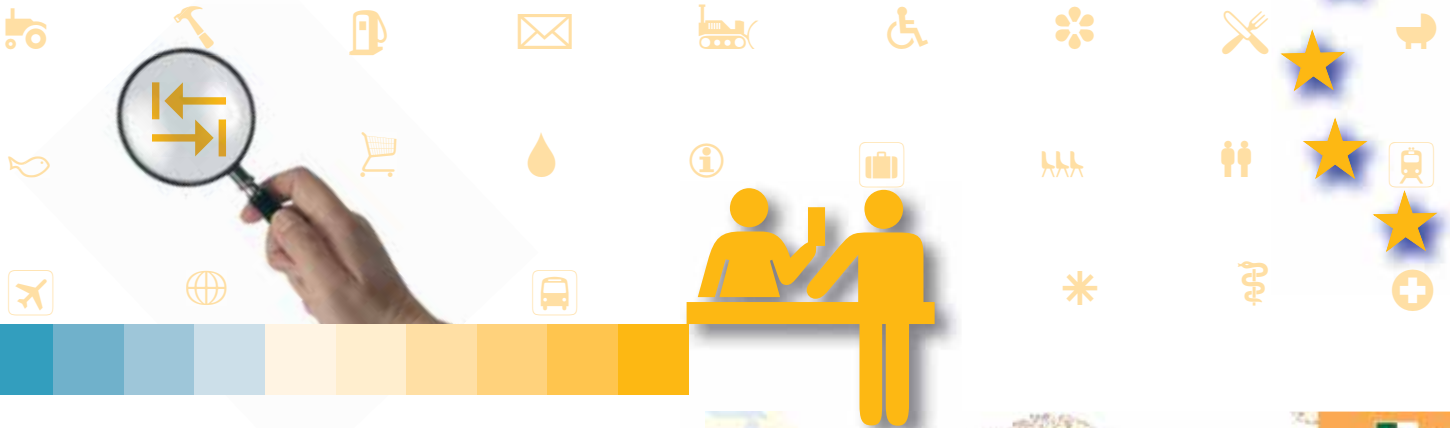
Om een duurzaam milieu te verkrijgen, moet elke burger zich persoonlijk aangesproken voelen. Daarom worden er openbare raadplegingen voorzien bij de beoordeling van de milieueffecten van het beleid en de programma's van de openbare sector en van de impact van investeringsprojecten op de omgeving. Dankzij het Europese milieukeurstelsel ('ecologisch label') kunnen de burgers nu kiezen voor een hele reeks milieuvriendelijke producten en diensten. Het milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS) stelt de ondernemingen en dienstverleners in staat om te tonen dat zij strenge milieunormen hanteren.

Financiering ter verbetering van het milieu

Onderzoek naar problemen met betrekking tot het milieu en acties ter bescherming van natuurlijke habitats of het milieu worden uitgebreid gefinancierd met middelen van de EU: LIFE, een programma dat specifiek bedoeld is voor de financiering van milieuverbetering en onderzoek, zal voor de periode 2007-2013 over een budget beschikken van 2,1 miljard euro.

? OEFENING 38

- Wat is het basisprincipe in de strijd tegen de vervuiling?
- Juist of fout: Europa houdt zich bezig met de milieuproblematiek sinds 1990.
- Hoe heet de wereldwijde strategie van de strijd tegen de pollutie?
- Wat is de bedoeling van het programma ITER?

1 Grenzen van de Unie?

De positie van Europa in de wereld is complex: een economische grootmacht, wereldkampioen op het gebied van ontwikkelings- en humanitaire hulp, grootste importeur van goederen uit arme landen... Toch wordt Europa door sommigen afgedaan als een politieke dwerg.

De zes oorspronkelijke landen zijn er intussen 27 geworden. Sommige landen van ex-Joegoslavië en Turkije zijn kandidaat om ook deel uit te maken van de Unie. Men kan zich de vraag stellen waar Europa geografisch ophoudt... de meningen zijn verdeeld. De EU is toe aan een versterking van zijn instellingen voor er nog andere landen bijkomen. Daarmee worden **verdere uitbreidingen** niet in vraag gesteld, maar deze moeten wel voorafgegaan worden door de nodige aanpassingen: men beheert een Unie met 27 leden niet op dezelfde manier als een Unie met 30 leden en meer in de toekomst.

Wat de buurlanden van de Unie betreft die niet voor lidmaatschap in aanmerking komen*, hanteert de EU sinds 2004 een **'buurlandpolitiek'** ten behoeve van een reeks landen: Algerije, Wit-Rusland, Egypte, Israël, de Palestijnse Autoriteit, Jordanië, Libanon, Libië, Moldavië, Marokko, Syrië, Tunesië, Oekraïne, Armenië, Azerbeidzjan en Georgië. Er zijn meerdere doelstellingen: nieuwe **'breuklijnen'** voorkomen tussen de Unie en haar burenen, een **ruimte van stabiliteit en veiligheid** creëren voor iedereen en een **bevoorrechte relatie** uitbouwen, die de Unie en haar burenen moeten toelaten om de volgende principes te respecteren:

- democratie en mensenrechten;
- de rechtsregels;
- de markteconomie;
- duurzame ontwikkeling.

* We herinneren eraan dat de staten die uit de implosie van het vroegere Joegoslavië ontstonden, alsook Turkije en IJsland kandidaat-lidstaten of potentieel kandidaat zijn. Noorwegen en Zwitserland zijn dan weer met verschillende akkoorden, zoals het Schengen-verdrag, met de EU verbonden.

Europees nabuurschapsbeleid. Copyright © Europese Commissie.

De EU heeft al deze landen financieel gesteund om de 'buurlandpolitiek' te kunnen realiseren. Tussen 2000 en 2006 ging dat om een bedrag van 8,4 miljard euro. Voor de periode 2007-2013 wordt een totale tussenkomst voorzien van 12 miljard euro.

En Rusland?

Met haar grootste buurland – Rusland – heeft de Unie een strategisch 'partnership' afgesloten. Op deze manier erkent de EU de sleutelrol die Rusland speelt op het politieke wereldtoneel en op het punt van veiligheid. De samenwerking voorziet een reeks prioriteiten, zoals:

- de strijd tegen het terrorisme;
- de non-proliferatie van massavernietigingswapens en

ontwapening;

- het beheer van crisissituaties;
- burgerbescherming (b.v. bij natuurrampen);
- illegale migratie;
- mensenhandel en georganiseerde misdaad;
- bescherming van het milieu.

Energie is een bijzonder belangrijk onderdeel van de strategische samenwerking tussen de EU en Rusland. De economische gezondheid van de Europese economie is voor een groot deel afhankelijk van de Russische energiebronnen: 25% van de aardolie en 25% van het aardgas verbruikt in de EU komen uit Rusland. De EU is de belangrijkste klant: de EU markt is goed voor 60% van de Russische uitvoer van aardolie en voor 50% van hun aardgas.

Om Rusland te helpen in zijn overgang naar een markt-economie en naar een echte democratie heeft de EU tussen 1991 en 2006 2,6 miljard euro bijgedragen.

Het geval Oekraïne en Moldavië

Het buurlandbeleid is geen 'wachtkamer' voor een latere toetreding van de betrokken landen. De EU is zich goed bewust van de aspiratie van Oekraïne en Moldavië om ooit deel uit te maken van de Unie. Maar voor het ooit zover is, moeten deze landen eerst nog gebruik maken van de buurlandpolitiek: ze hebben nog een hele weg af te leggen op gebied van politieke en economische hervormingen. Ze zijn voorlopig nog niet in staat om de verantwoordelijkheden op te nemen die elke lidstaat moet dragen. De buurlandpolitiek, waarvan Oekraïne en Moldavië genieten, zal hun toelaten om hun toekomst beter voor te bereiden.

? OEFENING 39

Waar ligt de grens van Europa? De vraag is vaak het onderwerp van verhitte discussies. Dat is niet zo raar als je bedenkt dat er vele criteria bestaan om Europa af te lijnen. Er is het geografische, het politieke, het culturele... Europa. Als er zoveel verschillende 'Europa's' bestaan, tot waar moet de EU dan uitbreiden? In dit fragment vind je een interessante suggestie.

'Ten slotte is het van het allergrootste belang dat we ons ervan bewust worden dat het Europees project iets radicaal nieuws is. Er zijn bijgevolg geen pasklare antwoorden, ook niet op de omstreden vraag over de grenzen van Europa. Ik geloof dat we er nooit uit geraken als we een geopolitieke grens in gedachten hebben. Immers, waar zou de grens lopen? Ook de islam is – via Turkije en de vele gemeenschappen in Frankrijk, Duitsland en Spanje – in Europa verankerd. Bovendien heeft het geen zin om iets op uitsluiting op te bouwen. Evenmin kan je het orthodoxe schisma uit de elfde eeuw als leidraad gebruiken. Terwijl Kroatië een plaats in Europa zou krijgen, zouden Griekenland en Servië uitgesloten worden... Absurd natuurlijk. Tegelijk zijn we niet bij machte alle Europese landen – in totaal zijn het er zevenenzeventig – in het Europese project op te nemen. Nog een bewijs, dat we niets met een geopolitieke grens van Europa kunnen aanvangen, maar des te meer behoefte hebben aan strikte grenzen van de Unie. Vandaag is die Unie aanzienlijk kleiner dan Europa, maar in een verre toekomst zou ze ver buiten Europa kunnen uitdijen. Die Uniegrenzen moeten samenvallen met een ruimte waarin democratische spelregels gelden en waar het internationale leven door de rede, de multinationale organisaties, het overleg en de weigering van geweld en unilaterale botsingen wordt beheerst. Tegelijkertijd gaat het ook om een gemeenschappelijk

project dat een wereldorde nastreeft die aanzienlijk verschilt van wat de Verenigde Staten momenteel voorstellen.’

(J.-L. Bourlanges, ‘De grenzen van Europa: de paradox van de geschiedenis en de eisen van de politiek’)

Lees ook de volgende tekst:

‘De verlichting en het rationalisme worden ook vaak geroemd als hoekstenen van de Europese identiteit. Het zou mooi zijn. Het geloof in de rede en het redelijke, in de fundamentele goedheid van de mens, in het gestaag en beter mooier worden van de wereld dankzij het gebruik van die bijzondere gave die de mens van het dier onderscheidt: het verstand. (...) Het kolonialisme, de slavernij, twee wereldoorlogen, de communistische terreur, de holocaust, de koloniale oorlogen, de houding van Europa ten aanzien van de Derde Wereld, noem maar op. Je moet wel heel onredelijk zijn om iets redelijks te zien in deze gruwelen van Europese bodem en te blijven geloven dat het Europese rationeel en morele denken de wereld ‘beter’ gemaakt heeft.’

‘Europa is democratisch. (...) In feite is de geschiedenis van Europa vooral een aaneenschakeling van vorstelijke tirannieën en allerlei verlichte en onverlichte dictaturen. (...) Democratieën die aan beide seksen en aan arm en rijk een stem gaven, hebben in Europa een traditie die zich dikwijls in decennia laat meten. De heibel over het migrantenstemrecht, vooral in het Vlaamse deel van België, maakt duidelijk dat politiek medezeggenschap voor ieder die deel uitmaakt van de samenleving nog steeds geen vanzelfsprekendheid is. Op basis van het geografisch beperkte, kortstondige – en in hoge mate formele – bestaan van democratische instellingen concluderen dat de democratie een wezenlijk kenmerk is van de Europese identiteit, lijkt op zijn minst voorbarig.

Kortom, de Europese identiteit, gebaseerd op de ‘Europese waarden’, is alleen maar een flatterend zelfbeeld, de vrucht van zelfgenoegzaam wishful thinking. (...) Het resultaat is een nieuw soort eurocentrisme, een nieuw superioriteitsgevoel ten aanzien van volken en samenlevingen die de Europese waarden niet zouden zijn toegegaan. Als Europa van Griekenland de democratie heeft geërfd, dan waarschijnlijk ook de onbedwingbare behoefte om de wereldbevolking in te delen in ‘wij’ en ‘de barbaren’.

(Raymond Detrez, ‘Europa en haar ‘identiteit’: de zondebokken van Europa’. Europalezing 25/05/2000)

- Kan je de volgende begrippen verklaren:
  - het orthodoxe schisma van de 11de eeuw
  - de geopolitieke grens
- Welk criterium hanteert J.-L. Bourlanges om de grenzen van de EU af te bakken? Ga je akkoord met dat criterium?
- In het fragment is ook sprake van ‘een gemeenschappelijk project dat de wereldordering nastreeft die aanzienlijk verschilt van wat de VS nu voorstellen’. Op welke manier verschillen de Europese en Amerikaanse visie op wereldordering van elkaar?
- Op welke manier staat Prof. Detrez kritisch t.o.v. de visie van J.-L. Bourlanges over de grenzen van Europa?
- Welke waarschuwing houdt dit artikel in, ook wat betreft volgende uitbreidingen?

?

 OEFENING 41

Zijn de volgende stellingen juist of fout?

a. De moderne seculiere staat Turkije werd opgericht in 1823.	
b. Turkije telt bijna 70 miljoen inwoners.	
c. De hoofdstad van Turkije is Istanbul, vroeger Constantinopel genoemd.	
d. De totale oppervlakte van Turkije is 780.000 km ² .	
e. Ongeveer 12% van de Turkse bevolking is ouder dan 65 jaar.	

2 Veiligheid, defensie en strijd tegen terrorisme

De idee van een gemeenschappelijke Europese defensie dateert al van het begin van de Europese integratie. Na de lancering van het eerste echte Europese beleid – de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal – wilden de Europese leiders al een eerste politieke unie oprichten, de Europese Defensiegemeenschap (EDG). Sommige landen waren bang dat Duitsland zich – tien jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog – zou herbewapenen. De oplossing bestond er uiteindelijk in, om de Bondsrepubliek Duitsland te laten beschikken over een geïntegreerd leger dat zou worden gecontroleerd door een Europese politieke gemeenschap. Helaas was dit idee niet levensvatbaar en werd afgevoerd in 1954 (zie pagina 14).

Precies 50 jaar later, op 12 juli 2004, richtten 24 van de 25 EU-lidstaten (Denemarken deed niet mee) het **Europees Defensieagentschap** op. Dat heeft vier essentiële taken:

- Ontwikkeling van de defensievermogens op EU-niveau;
- Bevordering van de Europese samenwerking op het gebied van wapenning;
- Versterking van de Europese technologische en industriële defensiebasis;
- Onderzoek en technologie

In wezen is het de rol van het Agentschap om de landen van de EU tot meer samenwerking aan te zetten op het gebied van defensie. Het is hierbij niet de bedoeling om

tot een bewapeningswedren aan te zetten, maar wel om de belastinggelden beter te beheren, die vaak verkrist worden in nutteloze nationale defensieprojecten. Door het samenleggen van een deel van de militaire budgetten moet men er in slagen om de Europese wapeningsindustrie competitiever te maken. De cijfers spreken voor zich: in 2006 vertegenwoordigden de gezamenlijke defensie-uitgaven van de 24 stichtende leden 180 miljard euro. Voor Onderzoek en Ontwikkeling op het gebied van defensie, werd 2,3 miljard euro besteed, waarvan slechts 12% te maken had met Europese samenwerkingsprojecten.*

Dit agentschap is het logische vervolg op de **Europese Veiligheidsstrategie** die door de EU werd aangenomen in december 2003 in Brussel (herzien in 2008). Deze strategie probeert de dreigingen waarmee de EU wordt geconfronteerd beter te identificeren:

⇒ **Terrorisme.** Een gezamenlijk Europees optreden is noodzakelijk. Terrorisme brengt immers mensenlevens in gevaar, brengt hoge kosten mee, wil de openheid en de verdraagzaamheid in onze samenlevingen ondermijnen en vormt voor heel Europa een groeiende strategische bedreiging. Het heeft complexe oorzaken. Die omvatten onder andere de druk van de modernisering, culturele, sociale en politieke crisissen en de vervreemding van jonge mensen die in buitenlandse samenlevingen wonen.

⇒ **De verspreiding van massavernietigingswapens** is potentieel de belangrijkste bedreiging van onze veiligheid. De internationale verdragen en afspraken over de controle op de uitvoer hebben de verspreiding van deze wapens vertraagd. Wij treden nu echter een nieuwe, gevaarlijke periode binnen waarin een wedloop om massavernietigingswapens zou kunnen plaatsvinden. Door de vooruitgang in de biologische

* Meer informatie: <http://www.eda.europa.eu/facts>

wetenschappen kan de kracht van de biologische wapens de komende jaren toenemen. In het scenario dat de meeste angst inboezemt komen terroristische groeperingen in het bezit van massavernietigingswapens. Een kleine groep mensen zal dan schade kunnen aanrichten van een omvang die voordien alleen kon worden aangericht door staten en legers.

⇒ **Regionale conflicten**, om het even waar ze zich afspelen, hebben een directe of indirecte invloed op de Europese belangen. Ze vernietigen mensenlevens en de sociale en materiële infrastructuur, en vormen een bedreiging voor minderheden, de fundamentele vrijheden en de mensenrechten. Conflicten kunnen leiden tot extremisme, terrorisme en mislukte staten.

⇒ **Mislukte staat**. Slecht bestuur – corruptie, machtsmisbruik, zwakke instellingen en gebrek aan verantwoordelijkheidszin – en burgerconflicten tasten staten van binnenuit aan. In sommige gevallen heeft dit geleid tot de instorting van de staatsinstellingen. Afghanistan onder het Talibanbewind is daar een sprekend voorbeeld van. Het instorten van de staat is een alarmerend verschijnsel dat wereldwijd het bestuur ondermijnt en bijdraagt tot regionale onveiligheid.

⇒ **Georganiseerde misdaad**. Europa is een doelwit bij uitstek voor de georganiseerde criminaliteit. Deze internationale bedreiging voor onze veiligheid heeft een belangrijke externe dimensie: grensoverschrijdende drugsmokkel, vrouwen- en kinderhandel en wapentrafiëk houden niet op aan de grenzen van de Unie. Dergelijke criminele activiteiten worden vaak geassocieerd met een zwakke of mislukte staat. Drugsinkomsten hebben bijgedragen tot de verzwakking van de staatsstructuren in verscheidene drugsproducerende landen. De georganiseerde criminaliteit kan banden hebben met het terrorisme. In extreme gevallen kan zij de staat domineren.

Na 11 september 2001

De moorddadige aanslagen van 11 september 2001 in New York en Washington hebben de wereld veranderd. De Europese Unie heeft zijn verantwoordelijkheden genomen door het aannemen van een Europees aanhoudingsbevel en het bestrijden van de financiering van het terrorisme. Met een bevolking van een half miljard, wordt de EU een belangrijke speler op het wereldtoneel en moet dus een deel van de verantwoordelijkheid voor de veiligheid in de wereld op zich nemen. Haar eigen veiligheid is natuurlijk essentieel. In november 2004 werden in Den Haag een reeks prioriteiten afgesproken om de vrijheid, de veiligheid en de gerechtigheid voor de burgers te versterken, waaronder:

► **De grondrechten versterken, het racisme en de vreemdelingenhaat bestrijden, de rechten van het kind en van de vrouw bevorderen**. De grondrechten vormen de kern van de waarden van de Unie en er moet een beleid worden uitgestippeld ter controle en bevordering van de eerbiediging ervan.

► **Terrorismebestrijding**. Effectieve terrorismebestrijding vergt een mondiale reactie. Een geïntegreerde en coherente aanpak is nodig. De Commissie legt de nadruk op de preventie van het terrorisme en op de uitwisseling van informatie (o.a. op het gebied van rekrutering, financiering van het terrorisme, preventie en risicoanalyse).

► **Zoeken naar een evenwicht tussen bescherming van de persoonlijke levenssfeer en veiligheid**. De uitwisseling van gegevens tussen ordehandhavinginstanties is van essentieel belang om doeltreffend tegen het terrorisme te kunnen optreden en om grensoverschrijdende criminaliteit te kunnen onderzoeken. De Unie moet een constructieve dialoog tussen alle betrokken partijen steunen om oplossingen te vinden die het midden houden tussen beschikbaarheid van informatie en

het eerbiedigen van grondrechten, zoals privacy en gegevensbescherming.

? OEFENING 42

Op 5 juni 2005 hield Zwitserland een referendum over de vraag of het Alpenland zich in de Schengen-ruimte moest integreren. 55 procent van de Zwitserse kiezers stemden voor toetreding en dat betekende meteen het einde van een stuk Zwitsers isolationisme.

In het drielandpunt Schengen, een kleine gemeente in het Groothertogdom Luxemburg op de grens van Duitsland en Frankrijk, ondertekenden vijf landen op 14 juni 1985 een verdrag dat het vrij verkeer van personen mogelijk maakte en een gemeenschappelijk visumbeleid invoerde. De vijf waren: België, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg en Nederland. Dank zij het verdrag kan men zonder paspoortcontrole naar de andere landen van de Schengen-ruimte reizen. Sinds 2007 kunnen de Zwitsers vrij naar de 5 stichtende landen reizen, alsook naar Denemarken, Estland, Finland, Griekenland, Hongarije, Italië, Letland, Litouwen, Malta, Oostenrijk, Polen, Portugal, Tsjechië, Slowakije, Slovenië, Spanje, Zweden en twee landen die geen lid zijn van de Unie: IJsland en Noorwegen. Ondertussen hebben ook Bulgarije, Cyprus en Roemenië de Conventie ondertekend, maar daar blijft het nog wachten op de uitvoering.

Schengen heeft ook een politieel luik. De politie van de Schengenlanden mag tien kilometer over de grens van een ander Schengenland verdachten achtervolgen. Het wegdeemsteren van de grenzen mag immers geen vrijbrief voor internationale criminelen zijn. Dank zij het Schengen Informatie Systeem (SIS) kunnen de verantwoordelijke

autoriteiten van de lidstaten informatie over te arresteren personen, gesignaleerde buitenlanders, ordeverstoorders en criminelen uitwisselen.

a. Zoek een antwoord op de volgende vragen:

- Som de landen van de EU op die het Schengen-verdrag hebben ondertekend.
- Som de niet-EU-lidstaten op die eveneens tot de Schengen-ruimte behoren.
- Som de EU-lidstaten op die het Schengen-verdrag niet ondertekenden.

b. Wanneer werden de Schengen-akkoorden ondertekend?

c. Waarom werden ze uitgerekend in Schengen ondertekend?

d. Wat zijn de vier onderdelen ervan? Leg telkens uit wat ze inhouden.

? OEFENING 43

In Euregio Maas-Rijn (regio Aken, Belgisch en Nederlands Limburg en de provincie Luik) ontstaan er de laatste tijd allerlei initiatieven om samen grensoverschrijdende misdaad te bestrijden.

Zo komt er een gemeenschappelijk centrum in Heerlen waar politiemensen uit de drie landen zullen samenwerken en informatie uitwisselen. Er is sinds eind 2003 het Bureau voor Regionale Samenwerking, om de parketten uit de grensstreek intenser te laten samenwerken. Vorig jaar startte in Limburg het Euregionaal Opsporingsteam dat zich enkel bezighoudt met grensoverschrijdende problemen.

- Welke drie initiatieven werden er genomen in de Euregio Maas-Rijn om de grensoverschrijdende misdaad aan te pakken?
- Kan deze samenwerking volgens jou mensen als Fourniret (die in verschillende Europese landen criminele feiten pleegde) stoppen? Argumenteer.
- 'Om de veiligheid in de grensstreek te verhogen kunnen we beter de grenzen terug sluiten en streng controleren' Wat vind je van deze stelling?

3 Op weg naar fort Europa?

De Europese Unie is de belangrijkste aantrekkingspool van migranten over heel de wereld. Zelfs Noord-Amerika moet het van Europa afleggen. In 2005 steeg het aantal migranten in de EU met 3 miljoen. Met uitzondering van de Baltische landen en Polen hebben alle lidstaten een positief migratiesaldo.

De Europese Unie telt momenteel ongeveer 500 miljoen inwoners en zowat 25 miljoen is migrant. Het aantal illegalen op Europees grondgebied wordt in 2009 op 5 tot 7 miljoen geschat. Het zijn deze harde cijfers die de vele, verhitte debatten over de economische en sociale stabiliteit en de menselijke waardigheid in tal van lidstaten voeden.

Het Europees beleid

Nog altijd is het migratiebeleid in hoofdzaak een bevoegdheid van de lidstaten, maar de Unie probeert wel hun aanpak te harmoniseren. Dat is een moeilijke opdracht, want de verschillen tussen de landen zijn bijzonder groot. Met regelmaat ergeren landen als Malta en Spanje zich aan het gebrek aan Europese solidariteit inzake de opvang van de migranten en de grenscontroles. Landen als Frankrijk en Duitsland hebben dan weer kritiek op de massale regularisaties van Italië en Spanje. Ze vrezen dat op deze manier de toevloed van mensen zonder papieren gestimuleerd zal worden.

Op één punt is er echter wel een consensus tussen de lidstaten: een ongecontroleerde toestroom van migranten naar Europa kan niet getolereerd worden. Daarom werd in 2005 Frontex opgericht. Achter die zeven letters schuilt het "Europees Agentschap voor het Beheer van de Operationele Samenwerking aan de Buitengrenzen". Het wil lidstaten die met massale migratie worden geconfronteerd technisch en operationeel bijstaan. Zo nam België

"Europa schemt zich af voor de migratie". Cartoon van Plantu in *Le Monde* van 21 juni 2003. Copyright © Plantu.

in november 2010 deel aan een Frontex-missie in Griekenland. Dagelijks steken honderden asielzoekers de Turks-Griekse grens aan de Evros-rivier over en Griekenland slaagt er niet in om de vloed te stoppen. Verder maakt Frontex veelvuldig gebruik van het Schengen Informatie Systeem (SIS), een gegevensbank die het opsporen van personen in de Schengenruimte gemakkelijker maakt. Ook Europol, de Europese politiedienst, Cepol, de Europese Politieacademie, en Olaf, het Europees Bureau voor Fraudebestrijding, worden voortdurend ingeschakeld om de buitengrenzen te beschermen.

De Europese migratiepolitiek probeert vooral de illegale migratie te stoppen. De legale daarentegen wordt gestuurd. In 2009 werden de 27 lidstaten het eens over de zogenaamde blauwe kaart. Het is een arbeidsvergunning voor hoger opgeleide migranten en de EU wil op deze manier Europa aantrekkelijker maken voor gediplomeerden uit niet-Europese landen. Om de illegale migratie te bestrijden dreigt de Unie met administratieve en strafrechtelijke sancties tegen werkgevers die mensen zonder papieren tewerk stellen. Verder sluit de EU bilaterale akkoorden af waarbij landen

zich engageren om de illegale migratie naar Europa te bestrijden. In ruil krijgen deze landen dan een financiële tegemoetkoming. Zo slaagt de EU erin de buurlanden in de strijd tegen de illegale migratie te engageren. Vooral Oekraïne en Moldavië, de twee belangrijkste transitlanden in het oosten, en de landen van de Magreb worden bij dit beleid betrokken. Het Middellandse Zeegebied tenslotte is het belangrijkste passagegebied richting Europa. Jaarlijks sterven duizenden mensen in hun poging om de Europese kusten te bereiken.

Nochtans heeft Europa de migranten nodig. Om ten minste twee redenen: de vergrijzing en de knelpunten op de arbeidsmarkt. Reeds in 2000 sloegen de Verenigde Naties alarm, maar pas in 2005 erkende een Europees Groenboek de noodzaak om de grenzen te openen, zodat men de demografische problemen kon beantwoorden.

De omstrede terugkeerrichtlijn

Op 13 januari 2009 trad de richtlijn die de uitwijzing van illegale migranten, ook wel de terugkeerrichtlijn genoemd, in werking. Ze legt de normen voor de procedures bij uitwijzingen vast. De tekst, die ook de detentieperiodes en het inreisverbod harmoniseert, wil vooral de vrijwillige terugkeer aanmoedigen. De lidstaten mogen niet onder de normen van de richtlijn zakken, ze mogen ze wel gunstiger toepassen. Elke lidstaat behoudt tenslotte de verantwoordelijkheid om personen zonder papieren te regulariseren dan wel het land uit te zetten.

Als een land goede redenen heeft om te denken dat een persoon die wordt uitgewezen zal onderduiken, mag het hem opsluiten. Ook als het om minderjarigen gaat. Volgens het omstrede artikel 15 gaat het in principe om 6 maanden en die periode kan met maximaal 12 maanden verlengd worden. Het was vooral dit artikel 15 dat de meeste controverses en snoeiharde kritiek van veel

mensenrechtenorganisaties ontlokte. Volgens sommigen was de administratieve detentie niets meer dan regelrechte repressie. Vooral in Zuid-Amerika werd er met scherp geschoten. De Boliviaanse president Evo Morales had het over de "richtlijn van de schande".

In een vrije tribune in Le Monde haalde de vroegere socialistische Franse premier en euro-parlementariër Michel Rocard eveneens fors uit. Betekenisvol was dat Jacques Delors, de vroegere Commissievoorzitter, het artikel mee signeerde. Ook Delors had het later over de "richtlijn van de schande".

De Belgische liberale euro-parlementariër Gerard Deprez, die op dat ogenblik voorzitter van de bevoegde parlementscommissie was, relativeerde de impact van de richtlijn. "In feite, zo zei hij, gaat het om een kaderwet die aan elke lidstaat enige manoeuvreerruimte geeft. Aan de minimumnormen kan evenwel niet geraakt worden."

Amnesty International stelde tenslotte dat de richtlijn allerminst de veilige en waardige terugkeer van de clandestiene migranten waarborgt. "Veel waarschijnlijker is, aldus Amnesty, dat de illegalen steeds langer in de Unie worden opgesloten."

?

 OEFENING 44

Lees de volgende teksten en probeer met de hulp van het internet (ondermeer via de site van het Europees Parlement: <http://www.europarl.europa.eu>) volgende vragen te beantwoorden:

- Wanneer keurde het Parlement de omstrede richtlijn goed? Hoeveel parlementsleden hebben voor gestemd?
- Geef enkele namen van parlementsleden die voor en tegen de richtlijn stemden. Welke waren hun argumenten? De volgende

site kan je helpen: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-PRESS&reference=20080616IPR31741&language=NL>

- c) Waarom schrijft Evo Morales dat onze migranten de ontwikkelingshulp bezorgen die de Europeanen ons niet geven?
- d) Clandestiene vluchtelingen die gedwongen moeten vertrekken, mogen de Unie gedurende enige tijd niet meer binnen. Hoe lang duurt dat verbod?

Europees Parlement keurt omstreden terugkeerrichtlijn goed

In Mondiaal Nieuws, MO-Magazine van 18 juni 2008

Vandaag besliste het Europees Parlement over het lot van de naar schatting acht miljoen illegale immigranten in de EU. Talrijke valkuilen in de terugkeerrichtlijn schenden de rechten van uitgeprocedeerden, zeggen ngo's.

De bedoeling van de zogenaamde terugkeerrichtlijn is het tot stand brengen van een eenvormig migratiebeleid in de verschillende lidstaten. Begin juni bereikten de EU-ministers reeds een akkoord en vandaag gaf het Europees Parlement zijn fiat. De inhoud van de richtlijn is echter controversieel en mensenrechtenorganisaties laten van zich horen.

Vrijwillige terugkeer

De terugkeerrichtlijn legt voor de uitgeprocedeerden een periode van acht tot dertig dagen vast, waarop ze vrijwillig kunnen terugkeren. Hoewel dit een positief punt is, wordt het door beperkingen in de richtlijn zelf uitgehold. "De periode voor vrijwillige terugkeer is veel te kort, waardoor ze niet georganiseerd kan worden. Bovendien moet de illegale migrant

zelf de aanvraag voor een dergelijke periode indienen. De kans is groot dat hij daar niet van op de hoogte zal zijn, aangezien de richtlijn geen informatieplichting voor de lidstaten bevat.

De periode van vrijwillige terugkeer moet ook niet toegepast worden als er een "vermoeden van risico op onderduiking" is, wat erg ruim gedefinieerd wordt. De periode van vrijwillige terugkeer blijft op deze manier dode letter", legt Pieter Stockmans van Vluchtelingenwerk Vlaanderen in een gesprek met MO uit. Daarnaast is er nog de beruchte "re-entry ban". Mensen die gedwongen vertrekken, wordt vijf jaar de toegang tot het grondgebied verboden. Aangezien de kansen op vrijwillige terugkeer erg beperkt zijn, zullen veel mensen geconfronteerd worden met dit verbod.

Anderhalf jaar opsluiting

Een EU-lidstaat heeft de mogelijkheid mensen zonder papieren, ook minderjarigen, tot anderhalf jaar op te sluiten. De normale periode werd beperkt tot zes maanden, maar kan verlengd worden als het land van oorsprong niet meewerkt om de correcte papieren te bezorgen. Amnesty International vindt dat onaanvaardbaar. "Het is niet omdat mensen geen papieren hebben, dat ze ook geen rechten hebben," zegt Irene Kahn, secretaris-generaal van Amnesty International, op de website van Amnesty. "Regels over uitwijzing zijn nodig, maar niet ten koste van alles en iedereen. De richtlijn moet mechanismen opnemen, zodat bij de uitwijzing van illegale migranten hun rechten gerespecteerd worden." Heel wat mensen lopen bovendien de kans uitgesloten te worden van de minimale garanties die de richtlijn biedt. Lidstaten mogen immers kiezen of ze de richtlijn ook toepassen op mensen die illegaal het grondgebied van de EU betraden en vervolgens geen asielaanvraag indienden.

Naar een transitland

Het Euro-Mediterranean Human Rights Network (EMHRN) stelt een ander aspect van de richtlijn aan de kaak. De wettekst laat toe dat migranten gedeporteerd kunnen worden naar transitlanden, die niet hun geboorteland zijn. De belangrijkste transitlanden voor migratie naar de EU situeren zich in Noord-Afrika en het Midden-Oosten. "Door migranten uit te wijzen naar deze landen in plaats van naar hun eigen land, schuift de EU zijn verantwoordelijkheid af op landen die de middelen niet hebben om het probleem aan te pakken," aldus Kamel Jendoubi, voorzitter van het EMHRN. "Bovendien stelt de EU migranten op deze manier bloot aan mensenrechtenschendingen. Willekeurige detentie en mishandeling zijn immers wijd verspreid in deze landen en bijna allemaal criminaliseren ze illegaal verblijf en het illegaal oversteken van hun grenzen." Hoewel de richtlijn verbiedt om een vluchteling terug te sturen naar een land waar hij vervolging riskeert, bevat ze geen concreet mechanisme dat dit controleert.

Het standpunt van België

Minister van Migratie en Asielbeleid Annemie Turtelboom vertolkte reeds in mei het standpunt van de Belgische overheid in de Kamer. Aangezien de richtlijn gestemd wordt met een gekwalificeerde meerderheid, kan België in zijn eentje weinig inbrengen tegen de richtlijn. Desondanks maakte ze bezwaren tegen het inreisverbod en de opsluitingsprocedure. De minister zei eveneens dat de implicatie van de richtlijn voor het Belgische migratierecht niet diepgaand is, aangezien veel punten reeds zijn opgenomen in het nationaal recht of slechts facultatief zijn.

De Europese richtlijn van de schande

Door Evo Morales, president van Bolivia, in *De Morgen* van 17 juni 2008

Copyright © De Persgroep Publishing 2008

Tot het eind van de Tweede Wereldoorlog was Europa een continent van emigranten. Tientallen miljoenen Europeanen trokken naar Noord- en Zuid-Amerika om te koloniseren of te ontsnappen aan de honger, de financiële crisissen, de oorlogen of de totalitaire regimes in Europa. Vandaag volg ik met grote bezorgdheid de totstandkoming van de zogeheten 'terugkeerrichtlijn'.

De tekst, die op 5 juni werd aangenomen door de ministers van Binnenlandse Zaken van de EU, moet morgen goedgekeurd worden door het Europees Parlement. Ik merk in de tekst een drastische verharding van de voorwaarden voor opsluiting en uitwijzing van migranten zonder papieren, ongeacht de tijd die ze al in Europa verblijven, hun arbeidssituatie, hun familiebanden en hun inspanningen om te integreren.

De Europeanen trokken massaal naar Noord- en Latijns-Amerika, zonder visum, zonder door de overheid opgelegde voorwaarden. Ze waren er altijd welkom en dat zijn ze nog steeds. De persoon, de bezittingen en de rechten van de Europese migranten werden steeds gerespecteerd.

Vandaag is de Europese Unie de eerste bestemming van migranten uit de hele wereld, die worden aangelokt door het positieve imago van welvaart en vrijheid. De grote meerderheid komt naar Europa om bij te dragen tot onze welvaart en vrijheid, niet om ervan te profiteren. Ze zijn actief in de bouw, de hulpverlening en de ziekenhuizen, en doen er werk dat Europeanen niet meer kunnen of willen doen. Ze dragen bij tot de demografische dynamiek van het Europese continent, houden de verhouding tussen actieve en niet-actieve bevolking

gezond, zodat het maatschappelijke zekerheidssysteem overeind blijft, en stimuleren de binnenlandse markt en de sociale cohesie. Zo bieden de migranten een oplossing voor de demografische en financiële problemen van de EU.

Voor ons vertegenwoordigen onze emigranten de ontwikkelingshulp die de Europeanen ons niet geven. Slechts weinig landen besteden immers 0,7 procent van hun bbp aan ontwikkelingshulp. Latijns-Amerikaanse emigranten stuurden in 2006 68 miljard dollar naar het thuisfront, meer dan de totale buitenlandse investeringen in Latijns-Amerika. Wereldwijd zijn deze transfers goed voor 300 miljard dollar, heel wat meer dus dan de 104 miljard dollar die aan ontwikkelingshulp wordt besteed.

Goede zaak voor Europa

Het is duidelijk dat de migratiestromen een goede zaak zijn voor de Europeanen. Ze zijn dat ook voor de derde wereld, zij het in veel mindere mate, want wij verliezen miljoenen geschoolde arbeidskrachten, waarin menselijke en financiële middelen zijn geïnvesteerd. De “ontwerprichtlijn terugkeer” is in dit verband een zeer slechte zaak. Wij begrijpen dat elke staat of groep van staten volledig soeverein zijn eigen migratiepolitiek mag bepalen, maar we kunnen niet accepteren dat fundamentele mensenrechten worden ontzegd aan onze landgenoten en aan onze Latijns-Amerikaanse broeders.

De terugkeerrichtlijn voorziet in de mogelijkheid om migranten zonder papieren op te sluiten tot 18 maanden voor hun uitwijzing. Achtien maanden! Zonder proces, zonder gerechtelijke uitspraak! Zoals ze er nu uitziet, is deze ontwerprichtlijn een manifeste schending van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 1948. En vooral van artikel 18, dat luidt: “1. Een ieder heeft het recht zich vrijelijk te verplaatsen en

te vertoeven binnen de grenzen van elke staat. 2. Een ieder heeft het recht welk land ook, met inbegrip van het zijne, te verlaten en naar zijn land terug te keren.” Het ergst van al is dat de mogelijkheid bestaat om moeders en minderjarigen op te sluiten, zonder rekening te houden met hun gezins- of schoolsituatie, in de gesloten centra met de bekende depressies, hongerstakingen en zelfmoorden.

Hoe kunnen wij zomaar accepteren dat onze landgenoten en Latijns-Amerikaanse broeders in deze kampen worden opgesloten? Van wie moet de humanitaire tussenkomst nu komen? Waar is de vrijheid van verkeer, waar is de bescherming tegen willekeurige opsluitingen?

Aanfluiting van onze rechten

Mijn vraag is: waar is in dit geval de “juridische bescherming” voor onze vrouwen, adolescenten, kinderen en arbeiders die op zoek gaan naar een betere toekomst in Europa? Hoe kan Europa het vrije verkeer van goederen en geldstromen propageren, terwijl het onze broeders die zich vrij proberen te verplaatsen, zonder vorm van proces opsluit?

Als deze terugkeerrichtlijn wordt goedgekeurd, is het voor ons ethisch gezien onmogelijk verder te onderhandelen met de EU en dan behouden we ons het recht voor aan de Europese burgers dezelfde visumverplichtingen op te leggen als diegene die ons zijn opgelegd.

De aarde, de continenten, de oceanen, de polen worden geconfronteerd met grote problemen: de opwarming van de aarde, de vervuiling, de honger, de langzame maar zekere verdwijning van de energiebronnen en de biodiversiteit... Het is geen oplossing om de schuld voor deze problemen af te schuiven op de migranten, met of zonder papieren. De

problemen van sociale cohesie waar Europa onder lijdt, zijn niet de schuld van de migranten, maar het resultaat van het ontwikkelingsmodel dat door het Noorden wordt opgelegd en dat de planeet vernietigt en de maatschappij ontwricht.

Ik vraag Europa deze terugkeerrichtlijn niet goed te keuren. De tekst die nu voorligt, is een schande. Ik roep de Europese Unie ook op om werk te maken van een migratiebeleid dat respect toont voor de mensenrechten, dat een streep trekt onder enorme historische, economische en ecologische schuld van de Europese landen tegenover de derde wereld en dat voorgoed een einde maakt aan de aderlating van Latijns-Amerika. Jullie "beschavingsmissie" in de tijd van de kolonies was een mislukking, laat de "integratiepolitiek" vandaag geen mislukking zijn.

4 Energie en Transport: een beleid dat rekening houdt met het milieu

Fossiele brandstoffen – aardolie, steenkool en aardgas – zijn goed voor ongeveer 80% van het energieverbruik van de EU. Een belangrijk deel van de brandstof (heden 50%) is afkomstig van buiten de EU en dat deel neemt nog steeds toe. Bovendien is de energie-infrastructuur in de EU aan verbetering toe, wat in de periode tot 2025 naar schatting 1000 miljard euro zal kosten.

Enkele prioriteiten voor de komende jaren:

- Energiebesparing door een efficiënter energiegebruik;
- Het aanboren van alternatieve energiebronnen (in het bijzonder duurzame energiebronnen binnen de EU);
- Een grotere toepassing van biomassa uit organisch materiaal in de energieproductie en biobrandstoffen in het vervoer.

Zorg voor het milieu

Om de opwarming van de aarde tot stilstand te brengen, gelden voortaan plafonds voor de hoeveelheden kooldioxide die de industrie mag uitstoten. Deze maatregel spoort aan tot een efficiënter energiegebruik, dringt de vervuiling terug en draagt ertoe bij dat de EU de beloften nakomt die zij heeft gedaan in het kader van het Kyoto protocol inzake klimaatverandering.

Energie besparen door een efficiënter gebruik

Teneinde het gebruik van fossiele brandstoffen te verminderen, zet de EU zich in om tegen 2020 20 procent van haar energie uit hernieuwbare bronnen te onttrekken.

In het wegvervoer wordt veel brandstof verbruikt. Bovendien wordt veel brandstof verspild door files en woon-werkverkeer, terwijl de uitlaatgassen de lucht vervuilen. Een efficiënter gebruik van het vervoer (door betere verkeersgeleidingssystemen en ruimtelijke ordening) en een intensiever gebruik van openbaar vervoer en biobrandstoffen zijn daarom van cruciaal belang. De EU wil dat biobrandstoffen tegen 2020 10 procent van het totale energieverbruik bedragen.

De transportsector zorgt voor 10% van de welvaart van de EU, uitgedrukt in bruto binnenlands product (BBP), wat overeenkomt met circa duizend miljard euro per jaar. De sector geeft werk aan 10 miljoen mensen. Maar de toegenomen mobiliteit heeft een prijs: de overbelasting van wegen en luchthavens leidt naar schatting tot 6% meer brandstofverbruik in de EU en doet de vervuiling toenemen.

Van het totale goederenvervoer in de EU gaat op dit ogenblik 44% over de weg, tegen 39% via de kustvaart, 10% via het spoor en 3% over de binnenwateren. Deze ongelijke verdeling over de vervoerstakken is nog sterker in het personenvervoer, waar 81% over de weg gaat, tegen 6% via het spoor en 8% door de lucht. Voor een duurzaam vervoersbeleid is het van groot belang dat meer goederen en passagiers overgeheveld worden van het wegvervoer naar minder verontreinigende transportmiddelen. De transportsector, en dan voornamelijk het wegvervoer, is in Europa verantwoordelijk voor 28% van de totale uitstoot van CO₂, het belangrijkste broeikasgas. Een betere brandstofefficiëntie, het gebruik van alternatieve brandstoffen en brandstofheffingen zijn allemaal maatregelen die de vervuiling moeten helpen terugdringen.

Controle over de eigen ontwikkeling

Het einddoel van het beleid van de Unie is de achtergebleven bevolkingsgroepen in de derde wereld controle te geven over hun eigen ontwikkeling. Dit betekent dat de oorzaken van hun

Sinds 1996 heeft ECHO, het directoraat-generaal Humanitaire hulp van de EU, India al 97 miljoen euro overhandigd om de bevolking bij natuurrampen te helpen en mensen in conflictgebieden te ondersteunen. Rajasthan 2006. Copyright © EC/ECHO/Alam Aftab.

kwetsbaarheid moeten worden aangepakt, zoals de beperkte beschikbaarheid van voedsel en drinkbaar water, onderwijs, gezondheidszorg, werkgelegenheid, grond, sociale diensten, infrastructuur en een gezond leefmilieu. Het betekent eveneens het bestrijden van ziekten en het verschaffen van toegang tot goedkope geneesmiddelen ter bestrijding van plagen als hiv/aids. Verder moeten er ook maatregelen genomen worden om de schuldenlast te verminderen. Deze is er oorzaak van dat de schaarse middelen niet kunnen worden besteed aan essentiële overheidsinvesteringen, maar terugvloeien naar rijke geldschieters in de industrielanden. Bijvoorbeeld: één miljard euro moet dienen voor het verbeteren van de toegang van de bevolking in de ACS-landen tot veilig drinkwater en sanitaire basisvoorzieningen.

Alle handels- en samenwerkingsovereenkomsten van de EU met derde landen bevatten nu systematisch een mensenrechtenclausule. Het niet naleven van deze clausule heeft automatisch sancties tot gevolg in de vorm van beperking van markttoegang of de annulering van het hulpproject.

Humanitaire hulp: dringende interventies

Iedere week verschijnen er op onze televisieschermen en op de voorpagina's van onze kranten beelden van conflicten en rampen. De EU vormt het centrum van een netwerk dat tot taak heeft het menselijk leed te verzachten dat een gevolg is van die gebeurtenissen. Het is de bedoeling om die hulp zo snel mogelijk bij de noodlijdende bevolkingsgroepen te brengen, ongeacht hun ras, godsdienst of politieke overtuiging, en los van het feit of die crises nu het gevolg zijn van door mensen veroorzaakte conflicten of van natuurrampen. De EU versterkt drie vormen van humanitaire hulp: noodhulp, voedselhulp en hulp aan vluchtelingen die uit conflictgebieden zijn weggetrokken en ontheemden die binnen een land of regio in oorlog op de vlucht zijn geslagen. De EU is aanwezig in alle conflictregio's, in het bijzonder in Irak, in Afghanistan, de Palestijnse gebieden en verschillende regio's in Afrika. In de hele wereld treedt zij op als hulpverlener, vaak weg van camera's en internationale media, in zogenaamde vergeten crisisgebieden.

Verder steunt de EU op de ervaringen die zij heeft opgedaan met initiatieven om beter op rampen voorbereid te zijn in landen met een hoog risico en in regio's die kunnen getroffen worden door aardbevingen, orkanen, overstromingen of droogte. Zij was een van de grootste internationale hulpverleners na de **tsunami** in Azië in december 2004. Na de verwoestingen van de **orkaan Katrina** in augustus 2005 hebben de EU-landen specialisten en apparatuur gestuurd naar de Amerikaanse kust

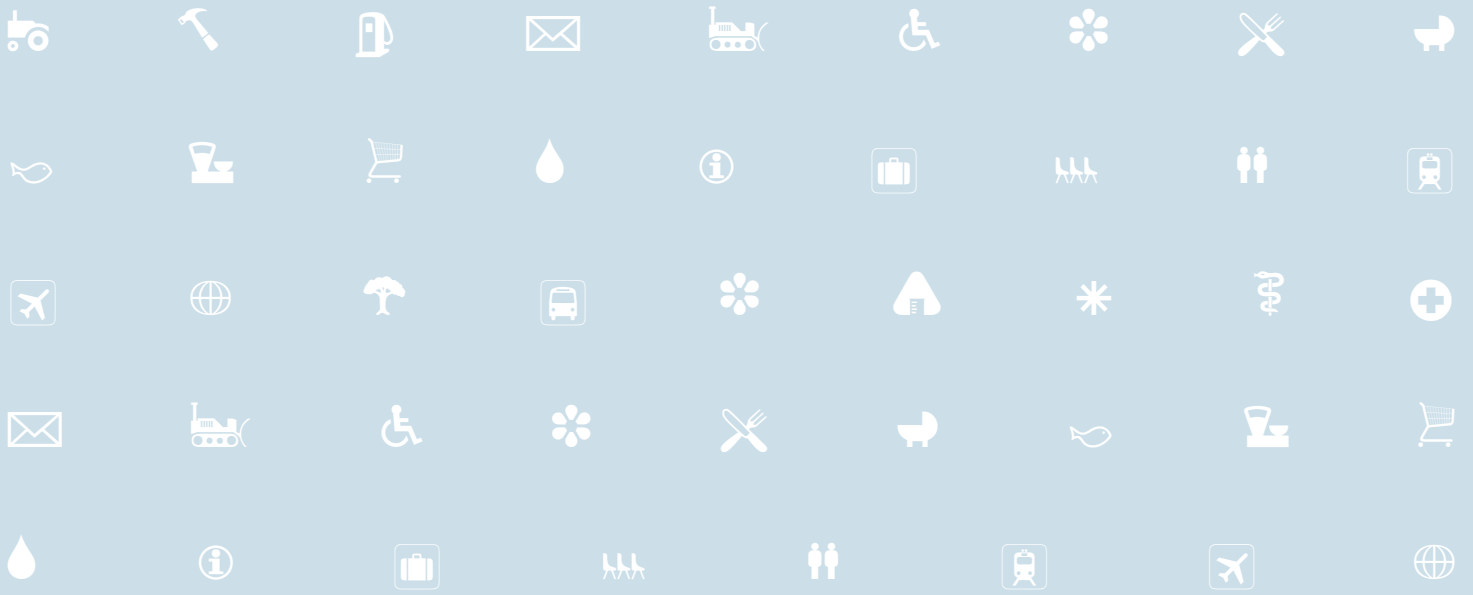

Toch biedt het EU voorzitterschap de Belgische regering kansen om te wegen op het Europees beleid. België bepaalt in deze periode mee de Europese agenda en speelt een belangrijke rol in de coördinatie van de dossiers die op de Europese ministerraden worden behandeld. Het gaat dan onder andere om de voorbereiding van de hervorming van de instrumenten voor de Europese ontwikkelingssamenwerking, het voortzetten van de strijd tegen de economische crisis, de hervorming van het Europese en internationaal financieel systeem, de voorbereiding van de Europese strategie "2020" voor de tewerkstelling en concurrentiekracht, en de volgende grote klimaatconferentie in Cancun in december 2010. Tijdens het Belgisch EU-voorzitterschap zal de internationale gemeenschap 10 jaar na de millenniumverklaring de millenniumdoelen grondig evalueren. De millenniumdoelen vormden dan ook de rode draad van het voorzitterschapprogramma van het Belgisch platform van CONCORD.

De ngo's hebben er nooit een geheim van gemaakt dat de millenniumdoelen niet volstaan. Halvering van armoede en honger zijn op zijn best een tussenstap. Toch zijn de millenniumdoelstellingen intussen de hoeksteen geworden van heel wat bilaterale en multilaterale ontwikkelingsprojecten en -programma's. Ze werden geïntegreerd in beleidsdocumenten en visies. Ook in het beleid van de EU worden ze ingebouwd met instrumenten om te toetsen of de Unie haar engagementen nakomt, en om te meten of er op het vlak van ontwikkeling vooruitgang wordt geboekt. De meeste resultaten zullen in de 2015 niet worden gehaald. De millenniumdoelen zijn nochtans geen utopisch maximumprogramma, maar een absoluut minimumprogramma van technisch haalbare middellange termijn doelstellingen die dreigen niet gehaald te worden door gebrek aan politieke wil. België kan in het kader van het

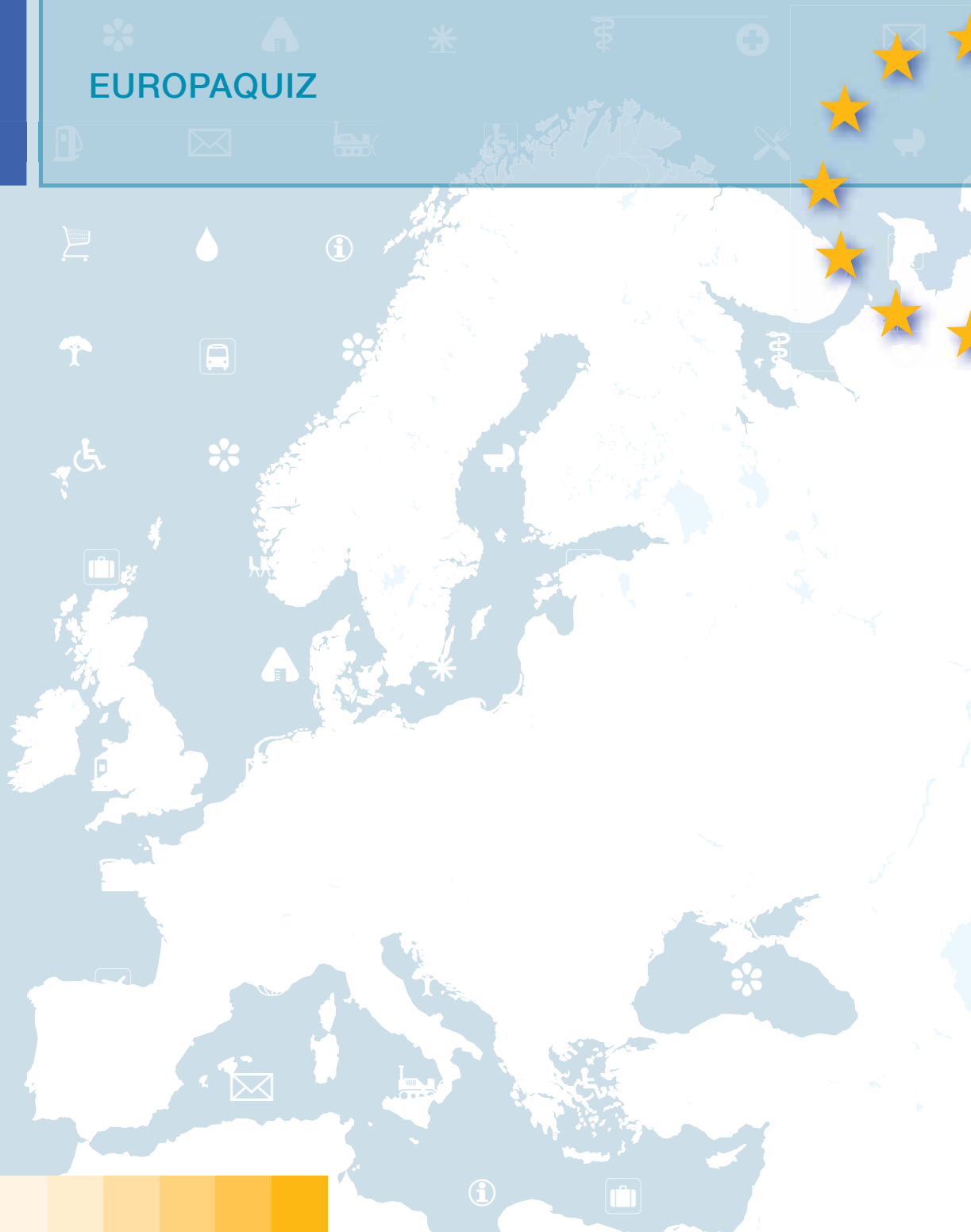
voorzitterschap van de EU een belangrijke bijdrage leveren om die politieke wil aan te wakkeren. Op de 10e verjaardag van de millenniumdoelstellingen houden Verenigde Naties een opvolgingsconferentie. Men zal er allicht bevestigen dat de toch al veel te beperkte vooruitgang met betrekking tot de millenniumdoelen in de voorbije jaren werd weggeveegd door een aantal opeenvolgende crisissen. Die crisissen hebben zeker een directe impact op het al dan niet halen van de doelstellingen. Maar ze zijn geen toeval. De crisissen worden veroorzaakt door dezelfde factoren die verhinderen of bemoeilijken dat de millenniumdoelstellingen worden gehaald. Ze tonen aan dat de internationale gemeenschap er niet in slaagt om de basisvoorwaarden te scheppen voor duurzame ontwikkeling. Als België zonder schaamte de eigen en de Europese prestaties aan de internationale gemeenschap wil voorleggen in september 2010, zullen er meer middelen moeten komen voor echte ontwikkelingssamenwerking. Maar er zullen ook meer inspanningen moeten gedaan worden om een grotere coherentie te verzekeren van het Europese beleid ter ondersteuning van de ontwikkelingsdoelstellingen. Een hervorming van het handelsbeleid, het beleid ten aanzien van de klimaatsverandering en het financiële beleid, samen met de versterking van het multilaterale systeem, moeten de pijlers vormen van het Belgische voorzitterschap.

Rond elk van deze punten legt het Belgisch Platform van CONCORD in de komende maanden concrete eisen en opdrachten voor aan het Belgische voorzitterschap. Het spitst zich daarbij toe op vier thema's: de financiering van ontwikkeling, waardig werk, voedselsoevereiniteit en klimaat. We houden daarbij een sterke focus op Afrika dat het grootste aantal minst ontwikkelde landen telt. Tenslotte zal het Belgische Platform sterk blijven aandringen op meer transparantie van het beleid en de consultatie van het middelveld over het Europese beleid en de standpunten die België daarover inneemt.

DEEL 4

EUROPAQUIZ

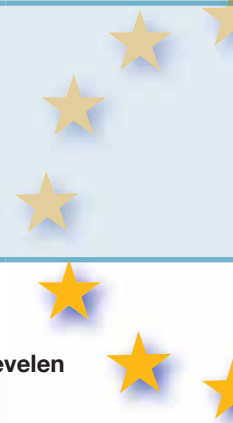

- 1 Een van de eerste organisaties die door de Europeanen zelf werd opgericht om samen te werken, zag in 1949 (met tien landen) het levenslicht. Hoe heet die instelling?
  - a. Organisatie voor Europese Samenwerking (OES)
  - b. Raad van Europa
  - c. Europese Gemeenschap (EG)
- 2 Wie deed op 9 mei 1950 het voorstel om rond kolen en staal tussen Frankrijk en Duitsland (en andere geïnteresseerde landen) samen te werken?
  - a. René Pléven
  - b. Robert Schuman
  - c. Michail Gorbatsjov
- 3 In 1957 werden twee nieuwe verdragen ondertekend die de EEG en de EGA (Euratom) tot stand brachten. Hoe heten die verdragen?
  - a. De Verdragen van Rome
  - b. De Verdragen van Parijs
  - c. De Verdragen van Maastricht
- 4 Hoeveel landen waren eind 1986 lid van de Europese Gemeenschap?
  - a. 9
  - b. 12
  - c. 15
- 5 In welk Verdrag besloten de landen van de EG om één gemeenschappelijke munt in te voeren en zichzelf voortaan EU (Europese Unie) te noemen?
  - a. Het Verdrag van Rome
  - b. Het Verdrag van Parijs
  - c. Het Verdrag van Maastricht
- 6 Welke twee landen traden op 1 mei 2004 niet tot de EU toe?
  - a. Roemenië en Bulgarije
  - b. Hongarije en Cyprus
  - c. Slovenië en Slovakije
- 7 Wie maakt deel uit van de Europese Raad?
  - a. De ministers die bevoegd zijn voor wat er besproken wordt
  - b. De leden van de Europese Commissie en het Europees Parlement
  - c. De staats- en regeringsleiders en de voorzitter van de Europese Commissie

- 8** Wie heeft in de Europese Unie de wetgevende macht in handen?
- De Europese Raad en de Europese Commissie
  - Het Europees Parlement en de Europese Commissie
  - Het Europees Parlement en de Raad van Ministers
- 9** Waar staat 'EMU' voor?
- Economische en Monetaire Unie
  - Europese Monetaire Unie
  - Economische en Militaire Unie
- 10** Het **Gemeenschappelijk Landbouwbeleid** wordt hervormd. De kern daarvan is:
- Meer kwaliteit in plaats van kwantiteit
  - Grotere inkomenssteun voor de landbouwers uit de tien laatst toetreden lidstaten dan voor de landbouwers uit de vijftien 'oude' lidstaten
  - Meer oogsten vernietigen om de prijzen voldoende hoog te houden
- 11** EFRO is een afkorting voor:?
- Europees Fonds voor Regionale Opleidingen
  - Europees Fonds voor Rurale Ontwikkeling
  - Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
- 12** Wanneer werd voor het eerst het idee geopperd voor een gemeenschappelijk Europees leger?
- Begin van de jaren vijftig toen de oorlog in Korea volop woedde
  - In de jaren zeventig, tijdens de Vietnam-oorlog
  - Tijdens de oorlog in Irak, begin jaren negentig
- 13** Bij welk Europees verdrag werd een Sociaal Protocol toegevoegd?
- Verdrag van Maastricht
  - Verdrag van Amsterdam
  - Verdrag van Nice

Naast de bronnen, vermeld in de tekst van het document zelf, kunnen we volgende sites en boeken aanbevelen om uw kennis van Europa te verdiepen:

SITES

Europese instellingen

Europese Unie: <http://europa.eu>

Europese Commissie: <http://ec.europa.eu>

Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België: <http://www.eu4be.eu>

Europese Parlement: <http://www.europarl.europa.eu>

Raad van de Europese Unie: <http://www.consilium.europa.eu>

Denktanks en gespecialiseerde Europese publicaties

Ryckvelde: <http://www.ryckvelde.be>

Bruegel: <http://www.bruegel.org>

Centre for European Policy Studies: <http://www.ceps.eu>

European Policy Centre: <http://www.epc.eu>

Friends of Europe: <http://www.friendsofeurope.org>

EurActiv: <http://www.euractiv.com>

Montesquieu instituut: <http://www.montesquieu-instituut.nl>

European Voice: <http://www.europeanvoice.com>

Notre Europe: <http://www.notre-europe.eu>

Nouvelle Europe: <http://www.nouvelle-europe.eu>

Fondation Robert Schuman: <http://www.robert-schuman.eu>

Speciaal voor jongeren

Cafébabel - The European magazine: <http://www.cafebabel.co.uk>

Jong Europese Federalisten: <http://www.jefbelgium.eu>

Think Young: <http://thinkyoung.eu>

Audiovisuele referenties

European NAVigator: <http://www.ena.lu>

Mediatheek van de Europese Commissie: <http://ec.europa.eu/avservices>

Europa on YouTube: <http://www.youtube.com/user/eutube>

Europeana, Europese multimedia online-bibliotheek: <http://www.europeana.eu>

Euronews: <http://fr.euronews.net>

TV5 Monde: <http://www.tv5.org>

Arte, Europarubriek: <http://www.arte.tv/europe>

BOEKEN

Karel Verleyen, 1914 - 1918: *De eerste wereldoorlog uitgelegd aan jongeren. Alle grote gebeurtenissen van Sarajevo tot Verdun*, Lannoo, 2002.

Geert Mak, *In Europa*, Amsterdam, 2004.

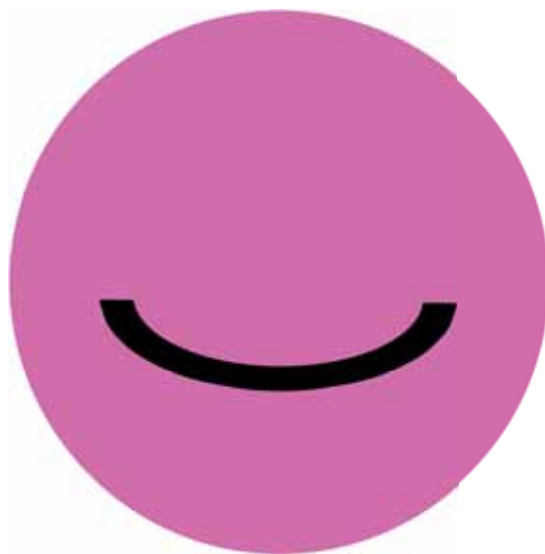
Luuk van Middelaar, *De passage naar Europa, Geschiedenis van een begin*, Deventer, 2009.

Europa

IC-31-10-914-NL-C

ken ik !

www.eu4be.eu

Europa onder de loep is een uitgave van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België.

Meer exemplaren en bijkomende informatie kan u krijgen bij de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België:

Archimedesstraat 73 - 1000 Brussel

Tel. : + 32 2 295 38 44 – Fax : + 32 2 295 01 66

www.eu4be.eu

Email: comm-rep-bru@ec.europa.eu

Ontdek en bestel andere publicaties van de Europese Unie via de site EU Bookshop: <http://bookshop.europa.eu>

Publicatiebureau

ISBN 978-92-79-18556-4

9 789279 185564

Copyright © Europese Unie, 2010. Alle rechten voorbehouden voor alle landen. Niets uit deze uitgave mag geheel of gedeeltelijk worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of enige wijze, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de Directie van de communicatie van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Indien de veelevoudiging van teksten uit deze brochure echter strikt niet-commercieel gebeurt, voor informatieve of pedagogische doeleinden, is dit toegestaan met bronvermelding en, in voorkomend geval, met vermelding van de auteurs van de brochure.